

RAPPORT

KRITISKE DISKUSSIONER

”FAIR LØSNING 2020”: - Den ”mindst ringe” plan.

3. rev. udgave sept. 2011
Økonom, Cand. Scient. Adm. Henrik Herløv Lund

ISBN:

Småskrift nr. 26, Forlaget Alternativ

Copyright: Henrik Herløv Lund.

Analysen kan kopieres mod udtrykkelig kildeangivelse.

Udgives som e – publikation.

3. rev. udgave. sept. 2011

ISBN:

Analysen er udgivet i serien: Småskrifter fra Forlaget Alternativ som Småskrift nr. 26

Tak til min hustru, Annelise og mine børn, Mathias og Astrid, for opbakning til og tålmodighed under skriveprocessen.

Bogen udgives som e-publikation, der kan downloades gratis fra forfatterens hjemmeside.
Den udgives af forlaget ”Alternativ”.

v/ Henrik Lund,
Engelstedsgade 54
2100 Kbh. Ø
Tlf.: 60 95 38 95.
Mail: herloevlund@mail.dk
www.henrikherloevlund.dk

"Rød Plan"

Indhold:

<i>Resume:</i>	6
<i>Intro: Den "mindst ringe 2020-plan"</i>	6
<i>Nyt finanskrisedyk skærper krav til vækst og beskæftigelsespolitik.</i>	7
<i>"Fair Løsning 2020" på en række punkter et bedre bud end "Reformpakken 2020".</i>	8
<i>Den "mindst ringe plan" pga. usikker beskæftigelseseffekt.</i>	11
Indledning	13
DEL I: KRISEN OG DE ØKONOMISKE UDFORDRINGER	15
KAPITEL 1: KRISEN OG UDSIGTERNE FOR DEN.	17
1.1. Finanskrisen hidtil – internationalt.	17
1.2. Finanskrisen i Danmark.	19
1.3. Udsigterne for krisen.	22
KAPITEL 2: DE ØKONOMISKE UDFORDRINGER.	26
2.1. Beskæftigelse og ledighed.	26
2.2. Offentlige finanser og velfærd.	27
2.3. Vækst.	29
2.4. Klima, energi og miljø.	30
DEL II: KAN "FAIR LØSNING 2020" LØSE KRISEN OG DE ØKONOMISKE UDFORDRINGER?	33
KAPITEL 3: MÅL, HOVEDELEMENTER OG ANGIVEN EFFEKT AF "Fair Løsning 2020".	35
3.1. Planens mål.	35
3.2. Hovedelementerne.	36
3.3. Angiven finansiell effekt.	38

3.4. Angiven beskæftigelsesmæssig effekt.....	40
KAPITEL 4: REGERINGENS UNDERSKUDSSCENARIO FOR 2020 OG OPPOSITIONEN.....	42
4.1. Er regeringens underskudsprognose for 2020 troværdig?	42
4.2. Langsigtede skrækscenarier som økonomisk – politisk metode.	44
4.3. Bør oppositionen acceptere regeringens økonomiske præmisser og logik?	46
KAPITEL 5: STYRKER OG SVAGHEDER I ”Fair Løsning 2020”	48
5.1. Planens generelle styrker.	48
5.2. Hovedproblemet – finansiering.	52
5.3. Hvor meget kan beskæftigelsen øges?.....	55
KAPITEL 6: SAMMENFATNING OG KONKLUSION VEDR. ”Fair Løsning 2020”.	61
<i>Intro: Den ”mindst ringe 2020-plan”</i>	61
6.1. Nyt finanskrisedyk skærper krav til vækst og beskæftigelsespolitik.....	62
6.2. ”Fair Løsning 2020” på en række punkter et bedre bud end ”Reformpakken 2020”.	63
6.3. Den ”mindst ringe plan” pga. usikker beskæftigelseseffekt.	66
DEL III: FORSLAG TIL STYRKELSE OG SUPPLERING AF ”FAIR LØSNING 2020”	68
7.1. Supplering af jobskabelse.....	69
7.2. Supplerende finansiering.	70
7. 3. Sådan skaffer vi yderligere arbejdskraft – uden reaktionære reformer.....	71

Resume:

Intro: Den ”mindst ringe 2020-plan”

Det må på denne ene side anerkendes, at ”Fair Løsning 2020” er et bedre bud på at løse krisen og de økonomiske udfordringer end VK’s ”Reformpakken 2020.

”Fair Løsning 2020” er fordelingspolitisk, velfærdspolitisk og klima – og miljøpolitisk bedre. Men styrken i ”Fair Løsning 2020” er frem for alt – i modsætning til regeringens plan – at man ikke bare læner sig tilbage og forventer at de økonomiske konjunkturer ganske af sig selv øger beskæftigelse. De i ”Fair Løsning 2020” indeholdte tiltag og initiativer med fremrykning af private og offentlige investeringer og navnlig flere midler til offentligt forbrug må vurderes at skabe op til 50.000 flere jobs.

MEN: Det må også anerkendes, at der er en ikke uvæsentlig svaghed i ”Fair Løsning 2020”, nemlig at der trods jobskabelsesinitiativer en manko på 55.000 personer i forhold til ”Fair Løsning 2020”’s egen forøgelse af arbejdsudbuddet med 104.000.

Da det er vanskeligt at se, at den økonomiske udvikling på grund af lavvækst vil give en sådan øget efterspørgsel efter arbejdskraft, risikerer der således at mangle en forøgelse af beskæftigelsen med 55.000 personer i regnskabet for ”Fair Løsning 2020”. Dette forplanter sig til en svaghed i finansieringen af ”Fair Løsning 2020, idet en sådan manglende beskæftigelsesforbedring svarer til et underskud i finansieringen af ”Fair Løsning” 2020 på 15 – 20 mia. kr.

Hertil kommer, at S + SF som fremgået herudover også regner med en beskæftigelsesforøgelse på 46.000 personer fra regeringens plan. Udebliver disse indtægter også, vokser underskuddet med omkring 10 mia. kr.

Selvom ”Fair Løsning 2020” således er et bedre bud på at imødegå krisen og de økonomiske udfordringer end ”Reformpakken 2020” er det pga. de svagheder, som ”Fair Løsning 2020” trods alt lider måske mere rigtigt at kalde den ”den mindst ringe 2020” plan.

Og der er god brug for initiativer til at fremme beskæftigelseseffekten af ”Fair Løsning 2020” såvel som initiativer til at skaffe øgede indtægter til ”Fair Løsning 2020” både til en øget jobskabelse og til at reducere statsunderskuddet.

Nyt finanskrisedyk skærper krav til vækst og beskæftigelsespolitik.

Finanskrisen er langt fra overstået. Den økonomiske rystelse i den vestlige verden har været så dyb, at krisen i stedet flytter rundt. Hvor bankerne i dag i nogen grad synes restitueret og et samfundsøkonomisk opsving så småt har været på vej, er det nu den offentlige økonomi, som er hårdt ramt.

Hvilket mange steder i den vestlige verden har medført kraftige besparelser for at nedbringe de hermed følgende store statsunderskud. Der er grundlæggende set stor usikkerhed om fremtiden for den internationale økonomi: Lykkes det alligevel at fastholde et moderat opsving eller får vi modsat en egentlig depression som i mellemkrigstiden. Men som udviklingen i Danmark, EU og USA i 2011 peger på, så tyder det mest sandsynlige forløb på lavvækst så langt øjet rækker, muligvis helt til 2020, fordi de offentlige besparelser nu slår tilbage på samfundsøkonomien og det finansielle system og truer med et nyt dyk..

Der er grunde hertil. Internationalt for det første, fordi der er tale om en kombination af finans – og boligkrise og boligkriser er erfaringsmæssigt langvarige og først overstået efter mellem 4 og 7 år. Hertil kommer, at der har været tale om betydelige tab for finansielle institutioner og virksomheder, som det vil tage lang tid at komme over og som langt fra er overstået.

For det andet, fordi de konkrete udsigter i de vigtigste økonomiske centre på globalt plan tegner negativt. I USA er væksten nu på vej til at aftage igen i forbindelse med den usikkerhed, som gældskrisen har skabt om landets økonomiske fremtid. Hertil kommer, at de vedtagne amerikanske besparelser yderligere vil trække efterspørgslen og dermed væksten ned og øge arbejdsløsheden. I og med, at USA er verdensøkonomiens lokomotiv vil det igen reducere væksten i verdenshandelen.

Også i EU tegner det i de kommende år til lavvækst pga. den sydeuropæiske gældskrise, den usikkerhed det skaber om den økonomiske udvikling samt pga. de besparelser, som EU kommissionen og borgerlige regeringer har gennemtvunget ikke bare i Sydeuropa, men i hele EU. Også i Japan tegner udviklingen til lavvækst, hvilket har præget japansk økonomien gennem en længere periode og selv sagt ikke er blevet bedre af tsunamien. Endelig synes også væksten i de såkaldte nye vækstøkonomier eller "BRICS" – lande (Brasilien, Indien, Kina og Sydafrika) at være ved at bremse op pga. stigende indenlandsk inflation og pga. opbremsningen i den vestlige økonomi

For Danmarks vedkommende er det klart, at en generel afmatning af de internationale konjunkturer og en lang periode med lavvækst i navnlig i Vestens økonomi vil få mærkbare konsekvenser og dermed i den samlede økonomi. Eksporten vil dykke – og dykket er allerede i gang. I den indenlandske økonomi er danske husholdninger højt gældssatte og pga. boligkrisen i gang med at spare op. Det betyder fortsat høj opsparingskvote og modsat lav vækstrate i forbrug og investeringer og dermed fortsat lav vækst og høj ledighed i den private sektor

Endvidere er for det tredje tabene i de finansielle virksomheder i forbindelse med urentable /byggeprojekter næppe overstået. Oveni disse forhold som i den finansielle sektor og den private

sektor trækker mod lavere vækst og højere ledighed kommer den negative effekt af VK – regeringens besparelser i det offentlige forbrug, som yderligere bidrager til at reducere den indenlandske efterspørgsel og dermed bidrager til at fastholde de mindre og mellemstore danske virksomheder i lavvækst.

På baggrund af den skærpede internationale krise og udsigten til år med lavvækst i den globale økonomi er der således også udsigt til fortsat og forstærket lavvækst i dansk økonomi. Dette vil igen koste øget arbejdsløshed og arbejdspladser – op til 40.000 flere ledige kan blive resultatet af lavere vækst på de danske eksportmarkeder. **Der er således for det første være en central økonomisk udfordring i at reducere arbejdsløsheden og øge beskæftigelsen.**

Øget arbejdsløshed og skærpet krise belaste de offentlige finanser og for at forebygge, at gældsætningen tager overhånd og indskrænker det økonomiske **råderum vil det for det andet være et vigtigt mål på længere sigt at reducere statsunderskuddet.**

Det i denne forbindelse væsentlige er, at der er en vekselvirkning mellem øget vækst og beskæftigelse og så reduktion af statsunderskuddet, idet øget beskæftigelse er delvist selvfinansierende på grund af lavere udgifter til dagpenge og øgede skatteindtægter. Hvorimod reduktion af statsunderskud via besparelser øger arbejdsløsheden og igennem øgede dagpengeudgifter og stigende skatteindtægter i sig selv modvirker reduktionen i statsunderskuddet.

Endelig vil det for det tredje være et centralt mål at øge den økonomiske vækst. Det er det af hensyn til at fremme beskæftigelsen, idet der normalt pga. produktivitetstilvækst skal være tale om en vækst på over 1½ - 2 % for at beskæftigelsen kan vokse og fordi der skal være en øget velstand til at finansiere jobskabelse.

At øge væksten vil også være centralt for at kunne opretholde og øge velfærd og velstand og tøjle statsunderskud og gæld, idet det kræver et økonomisk råderum at realisere disse mål samtidig

Men væksten skal ikke øges for vækstens egen skyld. **Det vil for det fjerde være et centralt mål at øge grøn vækst**, dvs. at en stigende del af væksten anvendes til investeringer i bæredygtigt miljø og reduceret klimabelastning.

”Fair Løsning 2020” på en række punkter et bedre bud end ”Reformpakken 2020”.

De overordnede mål for ”Fair Løsning 2020” er

- **For det første at sætte gang i beskæftigelsen.**
”Fair Løsning” 2020 vil i sig selv (ekskl. konjunkturskabt beskæftigelsesændring) forbedre beskæftigelsen med 104.000 i alt, jf. længere fremme.
- **Og for det andet at sætte gang i væksten også.**
Væksten skal i 2012 øges med i alt 0,85 % i realvækst gennem fremrykning af åbning af et

investeringsvindue (+0,25 %), offentlige investeringer (+0,6 %) og en vækstreform. Hertil kommer effekten af forøgelse af det offentlig forbrug, der af undregnede skønnes til en stigning i realvæksten med årligt +0,4 % frem til 2015.

- For det tredje **at bringe balance i budgettet i 2020**. "Fair Løsning 2020" vil efter egen angivelse forbedre de offentlige finanser med 47 mia. kr. i 2020 ligesom VK - regeringens plan "Reformpakken 2020". Herom også længere fremme.
- For det fjerde **at fremtidssikre velfærdssamfundet**. Heri ligger dels at tildele årligt omkring 6 mia. kr eller over en 4 årig periode i alt 25 mia.kr. (ekskl. effektiviseringer) til et løft af offentlig velfærdsservice (i alt 12,6 mia. kr) samt på en række andre politiske initiativer (i alt 12,3 mia. kr) over en 4 årig periode.

Ifølge "Fair Løsning 2020" skal de offentlige finanser hermed netto forbedres med 47 mia. kr. årligt frem til 2020. Men da S + SF også over en 4 årig periode vil bruge flere midler på velfærd samt erhvervs -, miljø - og trafikpolitik, i alt 25 mia. kr. skal de offentlige finanser således brutto tilføres 47 + 25 mia. kr dvs. i alt 72 mia. kr.

Den direkte budgetforbedring på 72 mia. kr skal ifølge "Fair Løsning 2020" opnås gennem 3 sæt virkemidler:

- 1) Skatteforhøjelser skal bidrage med godt 34 mia. kr brutto
- 2) Udgiftsbesparelser skal bidrage med 10 mia. kr
- 3) Og Arbejdsmarkedspolitiske tiltag skal bidrag med godt 27 mia. kr
- 4) Dette er dog ikke et dækkende billede af de samlede budgetforbedringer/besparelse i de offentlige udgifter ifølge "Fair Løsning 2020". For herudover har S + SF som anført accepteret fra "Reformpakken 2020", at realvæksten i de offentlige udgifter skal dæmpes fra de hidtidige 1,7 % årligt til 0,75 % i 2014 og 2015 og 0,9 % 2016 – 2020. I gennemsnit er der tale om en halvering til årligt 0,8 % reelt, hvilket reelt svarer til en yderligere (indirekte) besparelse på 96 mia. kr.

Der er en række styrker i "Fair Løsning 2020", som gør at den i forhold til regeringens plan er et bedre udgangspunkt for at imødegå krise og de økonomiske udfordringer. Eller om man vil "det mindst ringe" bud, for planen har også visse svagheder.

"Styrken" i planen er generelt:

1. Jobskabelsen:

I modsætning til "Reformpakken 2020" læner regeringens plan sig ikke tilbage og forventer, at beskæftigelsen vokser af sig selv. Tværtimod indeholder "Fair Løsning 2020" en række initiativer

og tiltag der positivt vil bidrage til at skabe flere arbejdspladser gennem fremrykning af virksomheds - og offentlige investeringer og flere midler til offentligt forbrug og velfærd. Herigennem må vurderes at blive skabt omkring 50.000 flere arbejdspladser indenfor en 4 årig periode.

2. Fordelingsvirkningerne:

I forhold til den meget ulige fordeling af skattelempelserne i VKO's "Skattereform" fra 2009 og den hermed mere ulige fordeling af skattebyrden må "Fair Løsning" vurderes at skabe mere social retfærdig fordeling af skattebyrde og lettelser gennem bl.a.

- indførelse af millionærskat
- forhøjelse af beskæftigelsesfradrag og pensionstillæg
- Skærpelse af visse former for erhvervsbeskatning

Der er dog et betydeligt MEN: Skattereformens lettelser til højindkomster op til 1. mio. omgøres ikke.

3. Velfærd

Også på velfærdsområdet fremstår "Fair Løsning" 2020 stærkere end "Reformpakken 2020", som gennem besparelser, nulvækst og smaltvækst udhuler det økonomiske grundlag for velfærden og forringer servicen.

Heroverfor bidrager "Fair Løsning" til relativt bedre opretholdelse og udvikling af velfærden,

- gennem tilførelse af 12,5 mia. kr. over 4 år til regioner og kommuner til at opretholdelse af velfærden
- og gennem tilførsel af 7,5 mia. kr til kommuner og regioner over 4 år til nye tilbud og forbedring af kvalitet i bestående, navnlig uddannelse og sundhed

Der er dog kun tale om, at "Fair Løsning 2020" giver mulighed for en realvækst på 1,4 % frem til 2015/16, hvilket i forhold til det hidtidige behov for en realvækst på årligt 1,7 % i offentligt forbrug pga. stigende antal ældre og stigende særlige behov næppe vil være tilstrækkeligt.

4. Vækst:

Det kan skønnes, at væksten de første år vil vokse omkring 1 % Væksten vil ifølge "Fair Løsning 2020" i 2012 øges med i alt 0,85 % i realvækst gennem fremrykning af åbning af et investeringsvindue (+0,25 %), offentlige investeringer (+0,6 %) og en vækstreform. Hertil kommer

effekten af forøgelse af det offentlig forbrug, der af underegnede skønnes til en stigning i realvæksten med årligt +0,4 % frem til 2015.

Men i og med, at der både ved øgede offentlige investeringer og investeringsvindue er tale om fremrykning, vil dette i de følgende år angiveligt modsvares af tilsvarende lavere offentlige og private investeringer. Det må derfor formodes, at "Fair Løsning 2020" de følgende år vil medføre en mere begrænset vækststigning på 0,5 %.

5. Klima.

Endelig fremstår "Fair Løsning 2020" også relativt stærkere end "Reformpakken 2020" på klima- og miljøområdet. Med øgede afgifter på energi og forurening og øget fokus på grønne vækstområder og kollektiv transport øges indsatsen også mere end "Blå plan"

I kraft af disse styrker er "Fair Løsning 2020" et bedre bud på løsning af krisen og de økonomiske udfordringer end "Reformpakken 2020 med hensyn til beskæftigelse, velfærd og fordeling.

Den "mindst ringe plan" pga. usikker beskæftigelseseffekt.

Eller måske er "det mindst ringe bud" en bedre formulering. For planen synes også at have svagheder, navnlig vedr. finansieringen.

For det første, fordi der er usikkerhed omkring indtægterne fra dele af skatteforslagene. Her vil S + SF øge skatterne varigt med brutto 25 mia. kr. Men da man også gennemfører skattelempelser - bl.a. gennem højere beskæftigelsesfradrag - er den varige skatteforhøjelse netto omkring 18 mia. kr. Herudover har S + SF accepteret en række midlertidige skatteforhøjelser fra VK's "Reformpakken 2020" på i alt godt 9 mia. kr. Inklusive disse udskydelser af topskattelettelser mm er der brutto tale om en forøgelse af beskatningen med 34 mia. kr. Men igen fraregnet skattelempelser netto tale om en forøgelse på godt 25 mia. kr.

For nogle af disse skatteforhøjelsers vedkommende kan dog rejses tvivl om, hvorvidt overslagene over forventet provenu heraf holder. Det gælder først og fremmest et forslag om en aktieomsætningsafgift samt til dels forslag om udvidelse af loft for fradrag ved indbetalinger på pensionsordninger plus i mindre omfang visse afgiftsforhøjelser, fx af tobaksafgift. Samlet kan det vurderes, at der samlet på de tre poster kan være tale om mindreindtægter på omkring - 5 mia. kr i forhold til det af S + SF skønnede.

For det andet er der risiko for, at planen ikke i fuldt omfang opnår den forudsatte beskæftigelseseffekt. Planen hviler med hensyn til forbedring af de offentlige finanser i høj grad på en forbedring af beskæftigelsen, som af "Fair Løsning 2020" selv angives at skulle øges med 104.000 personer frem til 202. Herudover opererer "Fair Løsning 2020" med en yderligere beskæftigelsesstigning på +46.000 fra den økonomiske udvikling, ligesom det forudsættes i regeringens plan.

Et problem er imidlertid her, at "Fair Løsning 2020" - i modsætning til regeringens plan - nok må anerkendes for selv at udvide jobskabelsen i mærkbart omfang, idet der igennem investeringsvindue, fremrykning af offentlige investeringer og flere midler til velfærd må vurderes at blive skabt op til 50.000 flere arbejdspladser i de første 4 år. Men samtidig udvides arbejdsudbuddet - som tidligere anført - gennem de i "Fair Løsning 2020" gennem trepartsaftale, øget og hurtigere uddannelse og en række andre initiativer med langt mere, nemlig med i alt 104.000 personer. Der er således en manko på = 55.000 personer.

Herved risikerer der i "Fair Løsning 2020" altså at komme til at mangle en forudsat forøgelse af beskæftigelsen på $105.000 - 50.000 = 55.000$ personer, hvilket svarer til et manglende provenu på op mod 15 mia. kr. I forvejen har vi vurderet, at der også er risiko for et mindreprovenu på omkring 5 mia. kr. på visse afgiftsforhøjelser, jf. foranstående afsnit. Samlet kan der således være risiko for, at "Fair Løsning 2020" i sig selv underopfylder målet for forbedring af de offentlige finanser i 2020 med 15 til 20 mia. kr.

Hertil kommer, at $S + SF$ som fremgået herudover også regner med en beskæftigelsesforøgelse på 46.000 personer fra regeringens plan. Udebliver disse indtægter også, vokser underskuddet med omkring 10 mia. kr.

Indledning.

Regeringen fremlagde i forsommeren en ny økonomisk langtidsplan – ”Reformpakken 2020” – til afløsning for den eksisterende 2015 plan. Planen var ikke mindst et forsøg på at distancere oppositionen ved at fremstille VK som legemliggørelsen af økonomisk ansvarlighed. Planen blev derfor lanceret under parolen: ”Kontant sikring af velfærden og økonomien”. Hvorvidt der her er tale om realiteter eller spin er søgt belyst i den KRITISKE ANALYSE: ”Reformpakken 2020” – sikres planen velfærden og økonomien?”¹

S + SF har svaret igen ved at udbygge deres fælles økonomiske plan ”En fair Løsning” til ”Fair Løsning 2020”, der igen bygger på skatte og velfærdsudspillet ”Fair Forandring” i august 2009². Man må hilse disse fælles udspil velkomment, fordi danskerne hermed efter en række år med socialdemokratisk kopipolitik i højere grad har fået noget at vælge imellem, hvad angår regeringens kontra oppositionens politik.

Men på det seneste er krisen og de økonomiske udfordringer blevet klart skærpet. Vi synes på vej mod et nyt dyk i finanskrisen og spørgsmålet er derfor i hvilket omfang ”Fair Løsning 2020” løser krisen og de økonomiske udfordringer? Disse spørgsmål vil det i det følgende blive set nærmere på. Analysen af ”Fair Løsning 2020” er bygget parallelt op med analysen af VK s 2020 plan og genbruger dele af denne analyse.

Svarende til vedrørende ”Reformpakken 2020” ser vi også vedrørende ”Fair Løsning 2020” i del I, kapitel 1 på krisen og udsigterne herfor internationalt og i Danmark og dernæst i kapitel 2 på de økonomiske udfordringer som følger heraf, hvad angår beskæftigelse, vækst, statsunderskud og klima. Begge kapitler er identiske med kapitel 1 og 2 i ”Fair Løsning 2020” – sikres velfærden og økonomien?”

I del II i denne rapport går vi så over til at se specifikt på ”Fair Løsning 2020”. Fremgangsmåden svarer til den brugte ved analysen af ”Reformpakken 2020”, men indholdet handler naturligvis særligt om ”Fair Løsning 2020”.

I kapitel 3 opregnes først hovedlinjerne, hvad angår planens mål, effekt og hovedelementer.

1) Rapporten på 62 s. inkl. resume, konklusion, illustrationer og noter kan downloades vederlagsfrit på www.henrikherloevlund.dk/artikler/Reformpakken2020rapport.pdf. Et sammendrag findes i notat på 8 s. af samme navn, som kan erhverves ved at tegne abonnement på nyhedsbrevet KRITISKE ANALYSER ved at maile til herloevlund@mail.dk

2) For en KRITISK ANALYSE OG DISKUSSION af ”Fair Forandring” se den KRITISKE RAPPORT: ”Fair Forandring” – en fair, men uafhængig og kritisk økonomisk vurdering”. www.henrikherloevlund.dk/artikler/FairForandring.doc

”Fair Løsning 2020” bygger på accept af regeringens økonomiske fremskrivninger og prognose for et stort offentligt underskud i 2020 og i kapitel 4 diskuteres dernæst relevansen heraf og hvorvidt oppositionen bør tage udgangspunkt heri?

I kapitel 5 behandles så styrker og svagheder i ”Fair Løsning” generelt og navnlig diskuteres planens finansiering og hvorvidt den hænger økonomisk sammen?

Endelig sammenfattes og konkluderes der på analysen af ”Fair Løsning 2020” i kapitel 6.

Rapporten afsluttes med i DEL III, kapitel 7 at diskutere muligheder for at styrke og supplere ”Fair Løsning 2020” finansierings – og beskæftigelsesmæssigt

Analysen ligger i forlængelse af følgende tidligere rapporter om S+SF´s økonomiske politik udsendt med nyhedsbrevet KRITISKE DISKUSSIONER:

- Marts 2010: ”Fair Forandring” - Forsøg på en ”fair”, men uafhængig økonomisk vurdering. (Småskrift nr. 8. fra Forlaget Alternativ)³
- Juni 2010: ”Fair Løsning” – Styrker og svagheder i S + SF s økonomiske politik (Småskrift nr.11. fra Forlaget Alternativ)⁴
- Dec. 2010: ”SF’s finanslovsforslag for 2011 og revision af ”Fair Løsning”. (Småskrift nr. 14. fra Forlaget Alternativ)⁵

³) www.henrikherloevlund.dk/artikler/FairForandring.doc

⁴) www.henrikherloevlund.dk/artikler/FairLoesning.doc

⁵) www.henrikherloevlund.dk/artikler/S-SFFinanslovsforslag2011.doc

DEL I.:

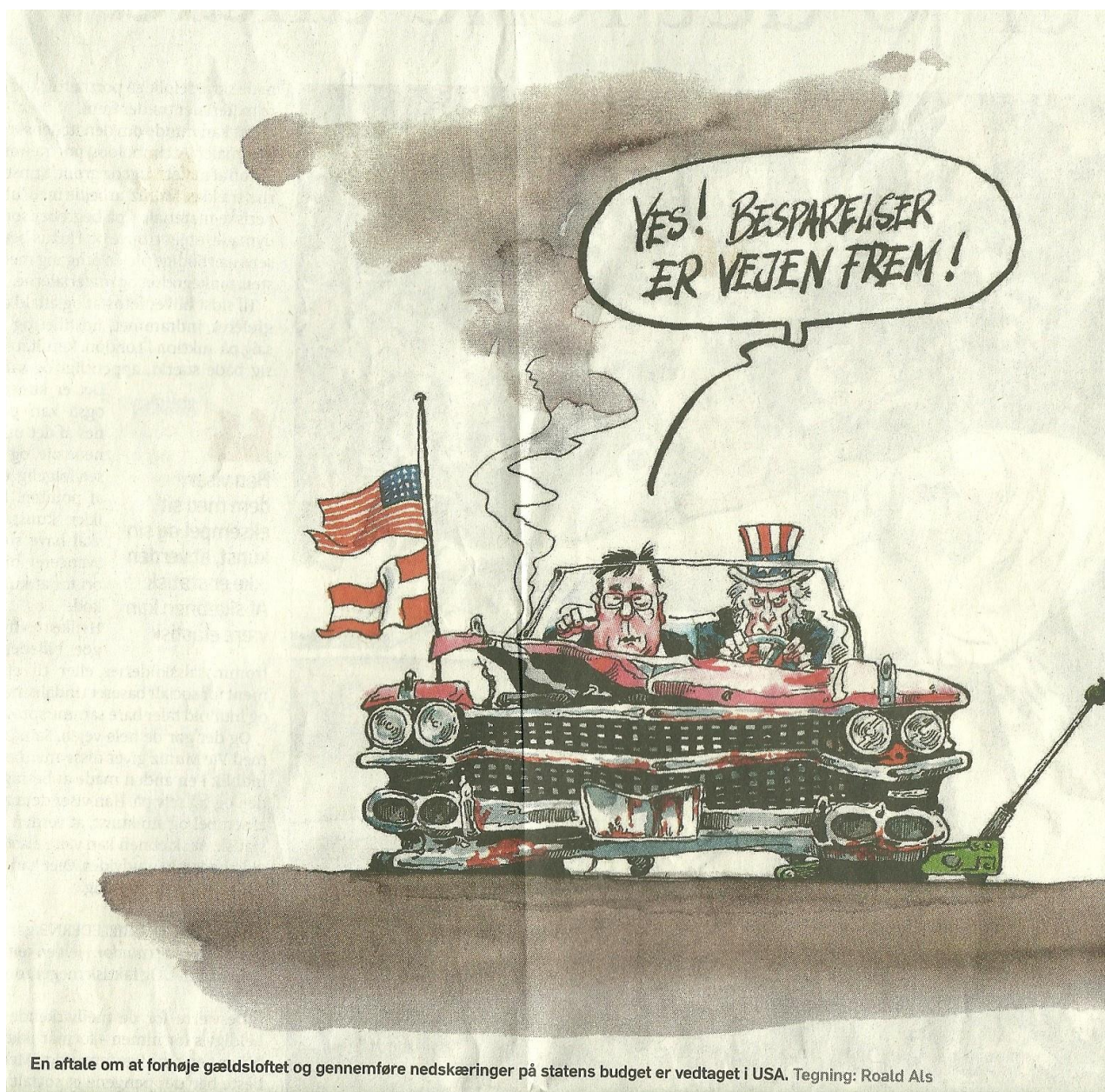
KRISEN

OG

DE ØKONOMISKE

UDFORDRINGER

DET KØRER

En aftale om at forhøje gældsloftet og gennemføre nedskæringer på statens budget er vedtaget i USA. Tegning: Roald Als

Tegning Roald Als i Politiken 2/8 2011

KAPITEL 1: KRISEN OG UDSIGTERNE FOR DEN.

Det har længe været et debattemne, hvorvidt økonomien var på vej ud af finanskrisen og det længe eftertragtede opsving var ”selvbærende”. Men udviklingen viser, at finanskrisen har været en så dyb rystelse af den vestlige økonomi, at det vil tage lang tid for økonomien at komme over den. Krisen er således langt fra overstået, den flytter bare rundt.

1.1. Finanskrisen hidtil – internationalt.

Finanskrisens første fase indledtes som bekendt i 2008 i USA, da amerikanske banker ”oversolgte” tvivlsomme boliglån (subprimelån) i troen på fortsatte store værdistigninger på boligmarkedet. Da boligboblen imidlertid bristede, stod bankerne så til store tab, da låntagerne ikke kunne betale og boligerne i stedet gik på tvangsauktion.

De långivende banker havde imidlertid bundtet lånene med andre lån i ”små giftige pakker”, hvor risikoen samlet var umulig at vurdere, men som ikke desto mindre blev forsynet med bedste AAA-rating fra kreditvurderingsbureauerne. Og disse blev så videresolgt til andre banker og til kapitalfonde og pensionskasser i USA samt i andre dele af den vestlige verden, herunder Europa. Derfor forplantede krisen sig hurtigt i det finansielle system globalt.

Figur: Finanskrisens forplantning i det økonomiske system.⁶

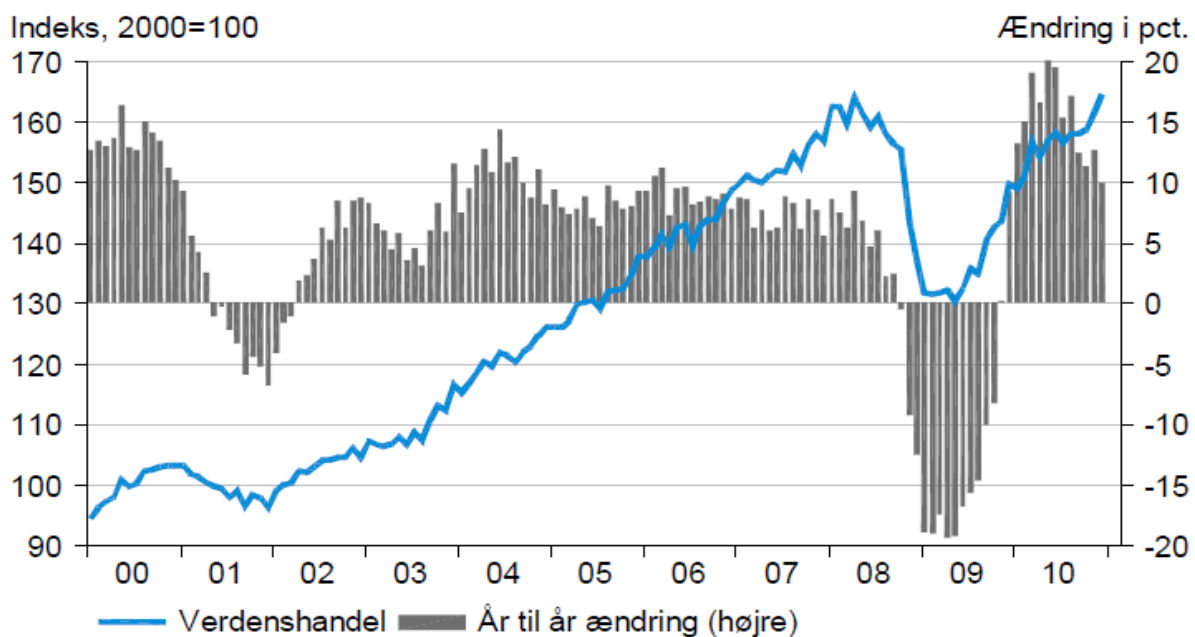

6) Kilde: Trojka

Krisen medførte ikke alene en generel nedfrysning af kreditgivningen imellem bankerne, men også i forhold til virksomheder, forbrugere og boligejere. Og bremsede hermed forbrug, investeringer og bolighandel, kort sagt hele økonomiens efterspørgselsside.

Hermed bredte finanskrisen sig i krisens anden fase til resten af samfundsøkonomien, til den såkaldte "realøkonomi". Og den gjorde det vel at mærke på globalt plan, hvilket udmøntede sig i et voldsomt fald i den internationale handel.

Figur: Verdenshandelens udvikling 1970 – 2010.⁷

Samtidig steg også arbejdsløsheden stærkt i de vestlige lande.

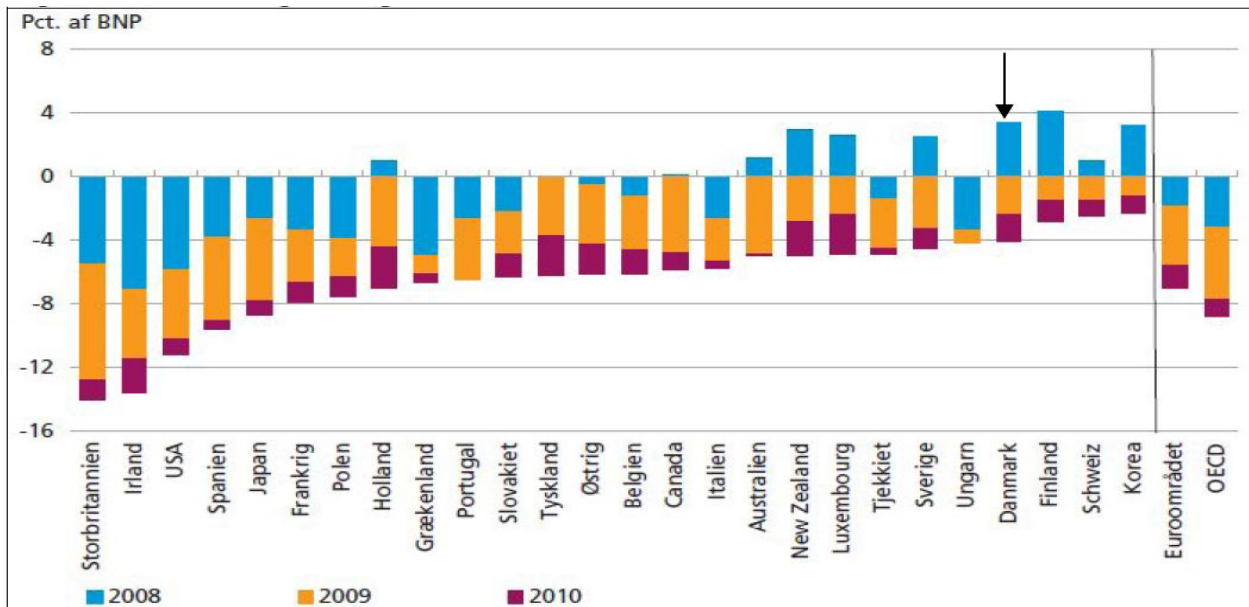
I en bestræbelse på at hindre en nedsmeltning af det finansielle system såvel som at modvirke faldet i efterspørgslen og økonomiens kontraktion pumpede staterne overalt i verden op mod 2000 mia. ud i hjælpepakker. Redningsaktionen virkede for så vidt, som at den bremsede nedsvinget og stabiliserede økonomien om end på et lavere niveau.

Men bestræbelserne på at modvirke det økonomiske nedsving på de finansielle markeder og i den private sektor medførte samtidig med stigende udgifter og faldende indtægter i forbindelse med arbejdsløsheden, at balancen på de offentlige finanser stort set overalt forværredes markant. Finanskrisen flyttede således i sin tredje fase over i den offentlige økonomi, hvor statsunderskud og -gæld voksede. Grundlæggende handler dette om, at bankernes gæld blevet flyttet over til den

7) Kilde: DI.

offentlige sektor.⁸ Men udviklingen viser også at satsningen for at rulle krisen i den private sektor tilbage kun lykkedes midlertidigt, men ikke endegyldigt.⁹

Figur: Offentlige budgetsaldi i OECD – lande 2008 – 2010.¹⁰

1.2. Finanskrisen i Danmark.

Også Danmark blev hårdt ramt af finanskrisen – faktisk har det økonomiske nedsving i Danmark været dybere end i andre nordiske lande. Dette hænger ikke mindst sammen med, at Danmark blev udsat for en dobbelt krise.

For det første blev Danmark selvsagt ramt udefra af finanskrisen, der påvirkede dansk økonomi negativt såvel gennem at låne – og kreditstramninger og tab i det finansielle system såvel som gennem det internationale efterspørgselsnedsving og de hermed forringede eksport muligheder for dansk erhvervsliv.

Men for det andet rantes Danmark af en indefra kommende boligkrise, der skyldtes sammenbruddet af den af lav rente, ejendomsværdiskattestoppet og VK's låner reformer fremkaldte

8) Jf. Malchow Møller, Nikolaj, professor citeret i Steensgaard, Nikolai: Finanskrisen er ikke slut endnu. Berlingske 8. aug. 2011.

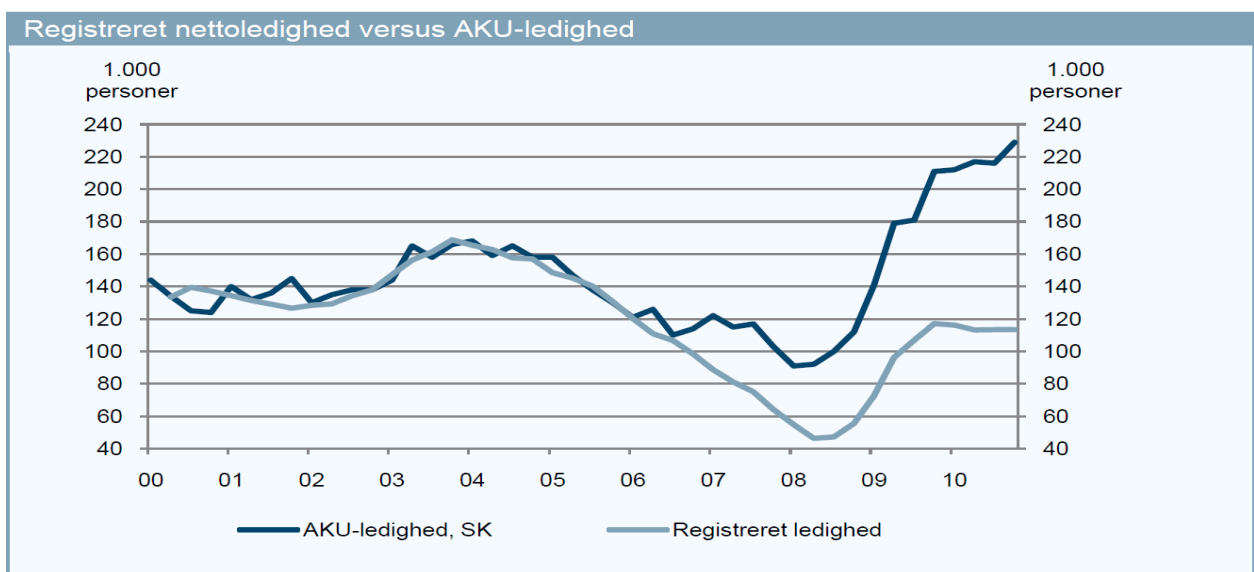
9) Jf. Østrup, Finn, professor citeret i oven anførte værk.

10) Kilde: Nationalbankens 3. Kvartalsoversigt 2009.

boligboble. Herved blev boligejerne ramt af stærkt faldende friværdier, som medførte stærkt stigende opsparing og dermed et markant fald i forbrugsstigningstakten. Dette bidrog i mærkbar grad til at fordybe den udefra kommende krise og har ligeledes bidraget til at gøre den længere.

Som følge af den hermed stærkt faldende inden - og udenlandske efterspørgsel og kreditklemmen er virksomhedernes investeringer dykket til det laveste niveau i 30 år, hvilket igen har øget det økonomiske nedsving. Som følge heraf er arbejdsløsheden vokset markant.

Figur: Nettoledigheder versus AKU-ledighed. ¹¹

Dette har naturligvis belastet den offentlige økonomi i kraft af stigende arbejdsløshedsudgifter og faldende skatteindtægter. Belastningen i 2010 har dog som bekendt vist sig at være stærkt overvurderet af regeringen. Hertil kommer imidlertid regeringens økonomiske politik, som i 2010 drænedes statskassen for årligt op til 60 mia. kr. fra skattelettelser, hvoraf en lang række har været u- og underfinansierede. ¹²

I Danmark har den økonomiske politik således i betydelig grad været medansvarlig for krisen. Før krisen for boligboblen og dermed for, at krise, arbejdsløshed og statsunderskud fik et større omfang end ellers ville have været tilfældet.

11) Kilde: AE – rådet.

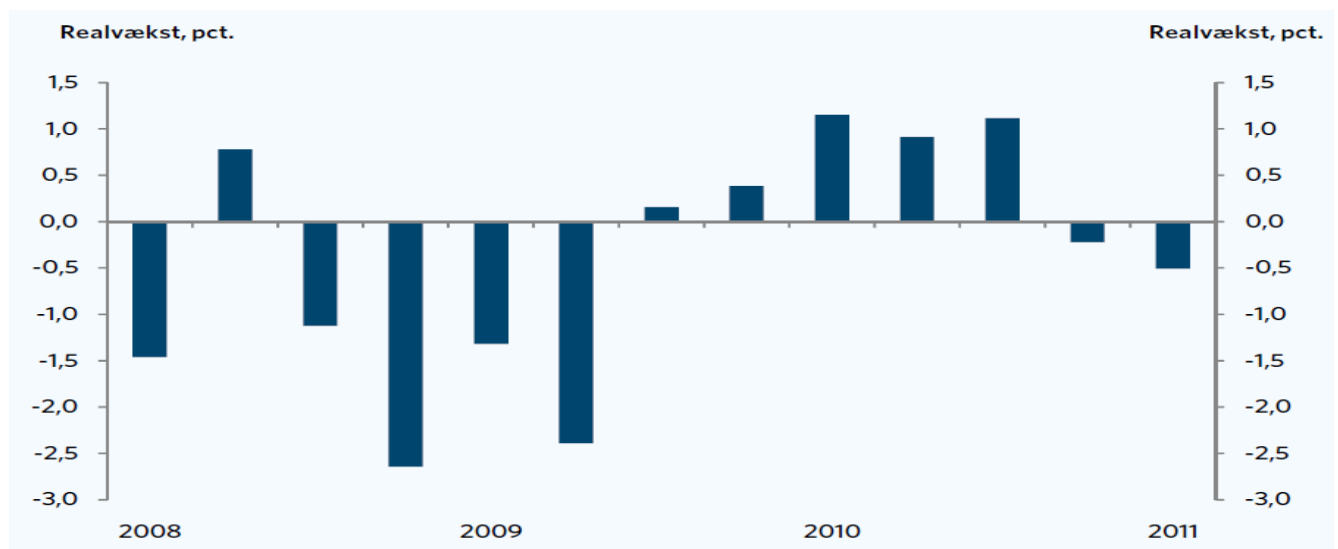
12) Jf. Lund, Henrik Herløv: VK s u – og underfinansierede skattelettelser.

Og efter krisen har den økonomiske politik bidraget til større arbejdsløshed og statsunderskud end nødvendigt, fordi regeringen af ideologiske grunde valgte at bekæmpe arbejdsløshed og statsunderskud gennem skattelettelser og udbetaling af SP – opsparing, hvilket imidlertid viste sig relativt ineffektivt, fordi pengene i stedet for at blive forbrugt i betydelig udstrækning er blevet sparet op.

Eksportudviklingen har siden 2009 i nogen grad rettet sig. Men til gengæld aftager nu det offentlige forbrug som følge af VK – regeringens besparelser fra ”Genopretningspakke” og nulvækst.

Resultatet er, at den danske økonomi i 2011 er sendt ud i et nyt, ”dobbeltdyk”, hvor økonomien igen skrumper som den gjorde i 2008-09 om end ikke i samme omfang.

Figur: Kvartalsvækst i BNP.¹³

Som også i den øvrige vestlige verden er finanskrisen hermed i Danmark flyttet rundt i økonomien, fra bankerne til realøkonomien og nu ind i den offentlige økonomi.

13) Ibid.

1.3. Udsigterne for krisen.

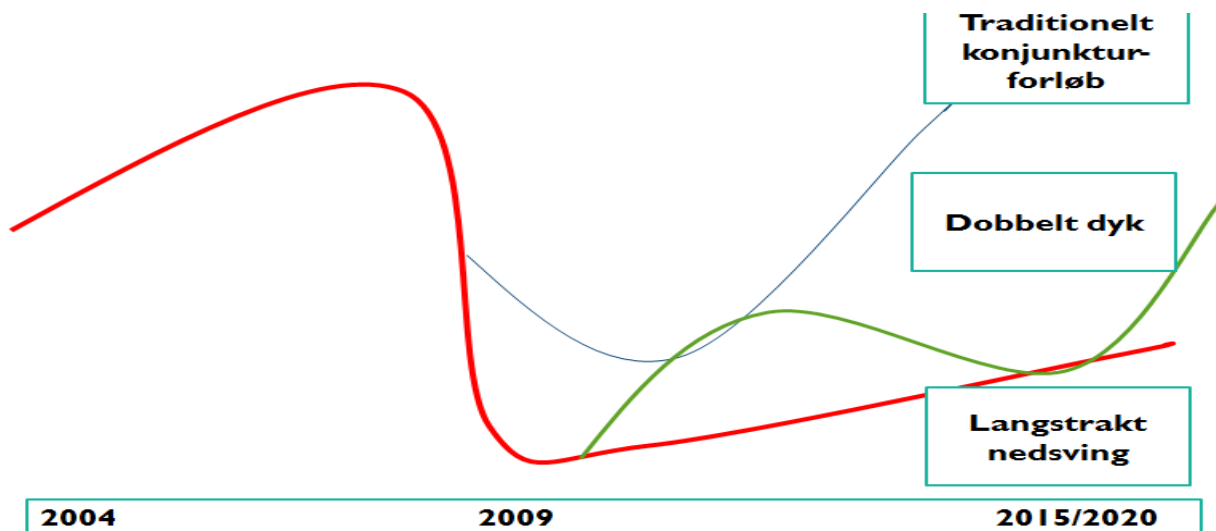
Som anført er finanskrisen således langt fra overstået. Den økonomiske rystelse i den vestlige verden har været så dyb, at krisen langt fra er overstået – den flytter i stedet rundt. Hvor bankerne i dag i nogen grad synes restitueret og et samfundsøkonomisk opsving så småt har været på vej, er det nu den offentlige økonomi, som er hårdt ramt.

Hvilket mange steder i den vestlige verden har medført kraftige besparelser for at nedbringe de hermed følgende store statsunderskud. Men som udviklingen i Danmark, EU og USA i 2011 så slår de offentlige besparelser nu tilbage på samfundsøkonomien og det finansielle system og truer med et nyt dyk og med mere vedvarende at holde væksten tilbage i årevis.

Det må grundlæggende påpeges, at der er meget stor usikkerhed om den videre økonomiske udvikling. Retter krisen sig alligevel eller får vi modsat en egentlig depression som i mellemkrigstiden. Derfor bør man være varsom med alt for håndfaste spådomme og navnlig være varsom med alt for håndfaste og langsigtede planer.

Men det mest sandsynlige forekommer, at den videre økonomiske udvikling i stedet for et traditionelt hurtigt konjunktur ned og - opsving (V-formet krise) tegner til en langvarig lavvækst enten i form af en såkaldt L-formet krise eller W-formet krise

Figur: Finanskrisens hidtidige og videre forløb. ¹⁴

¹⁴)Kilde: Egen tilvirkning.

Der er grunde til at forvente fortsat krise og lavvækst så langt øjet rækker. For det første fordi der er tale om en kombination af finans – og boligkrise og boligkriser er erfaringsmæssigt langvarige og først overstået efter mellem 4 og 7 år, fordi det hermed forbundne fald boligpriserne tager lang tid.

Hertil kommer, at der har været tale om betydelige tab for finansielle institutioner og virksomheder, som det vil tage lang tid at komme over og som langt fra er overstået. En række store finansielle virksomheder og banker i både USA og Europa er stadig svage og kan derfor blive bragt i en kritisk situation i forbindelse med fortsat krise og fremtidige kursfald på aktiemarkederne.¹⁵

For det andet, fordi de konkrete udsigter i de vigtigste økonomiske centre på globalt plan tegner negativt. I USA er arbejdsløsheden fortsat meget høj og efter en periodes fremgang synes væksten nu på vej til at aftage igen i forbindelse med den usikkerhed, som gældskrisen i USA har skabt om landets økonomiske fremtid. Hertil kommer, at de vedtagne amerikanske besparelser yderligere vil trække efterspørgslen og dermed væksten ned og øge arbejdsløsheden. I og med, at USA er verdensøkonomiens lokomotiv vil det igen reducere væksten i verdenshandelen.

Også i EU tegner det i de kommende år til lavvækst pga. den sydeuropæiske gældskrise, den usikkerhed det skaber om den økonomiske udvikling samt pga. de besparelser, som EU kommissionen og borgerlige regeringer har gennemtvunget ikke bare i Sydeuropa, men i hele EU. Også i Japan tegner udviklingen til lavvækst, hvilket har præget japansk økonomien gennem en længere periode og selvsagt ikke er blevet bedre af tsunamien. Endelig synes også væksten i de såkaldte nye vækstøkonomier eller ”BRICS” – lande (Brasilien, Indien, Kina og Sydafrika) at være ved at bremse op pga. stigende indenlandsk inflation og pga. opbremsningen i den vestlige økonomi

For Danmarks vedkommende er det klart, at en sådan generel afmatning af de internationale konjunkturer og en lang periode med lavvækst i navnlig i Vestens økonomi også vil få mærkbare konsekvenser for dansk økonomi. Op mod 2/3 af det danske nationalprodukt afsættes på udlandske markeder og når væksten i efterspørgslen på eksportmarkederne oplever en afmatning, vil de også ramme ikke mindst de større danske virksomheder med dalende afsætning. Alene det vil medføre lavere investeringer, stigende ledighed og lavere vækstrater i den private sektor og dermed i den samlede økonomi.

Hertil kommer, at en række konkrete forhold i den indenlandske danske økonomi også trækker i retning af lavere vækst. Hvor de større eksportvirksomheder i Danmark har haft bedre held med at komme med på opsvinget, er for det første de mindre og mellemstore hjemmemarkedsorienterede danske virksomheder aldrig rigtig kommet fri af krisen. Hvilket har stor betydning for beskæftigelsen, eftersom eksportvirksomhederne kun står for en forholdsvis lille del af beskæftigelsen i Danmark.

De mindre virksomheder er i langt større grad afhængige af forbruget og den indenlandske efterspørgsel. Men her spilder det for det andet ind, at danske husholdninger og virksomheder er

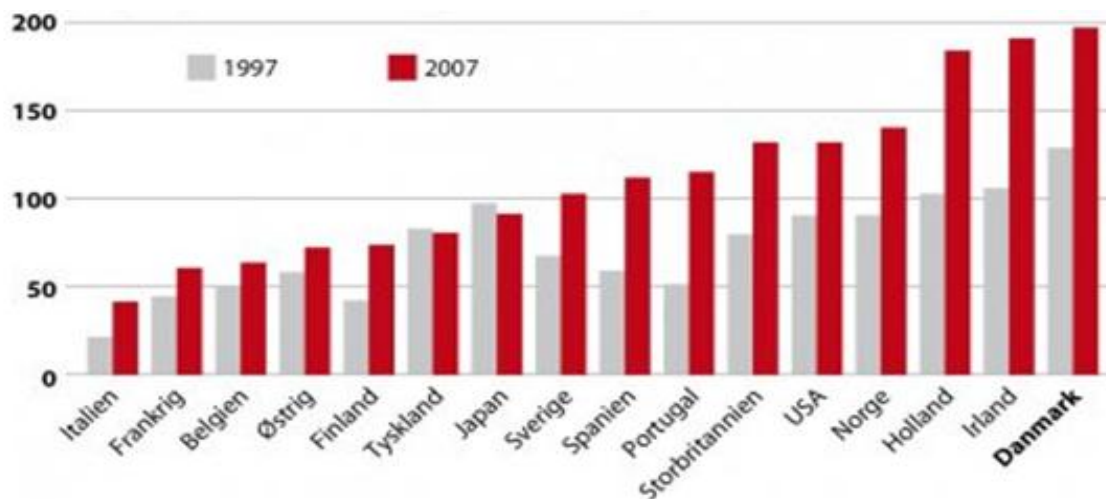
15) J. Boskin, Mikael: Det euro-amerikanske gælds dilemma. Børsen 16/8-11.

blandt verdens mest gældsatte og vi har både i Danmark og udlandet gennem de sidste år oplevet, at gælden er steget yderligere i forhold til indkomsten.

Gælden i Danmark udgør to gange den årlige disponible indkomst efter skat, hvilket er betydeligt mere end i Irland, Portugal og Spanien, der ofte udråbes til at være stærkt gældsplagede. Men også mere end i Norge, Sverige, Tyskland og andre lande, vi normalt sammenligner os med.

Danmark er tilmed et af de lande, hvor gælden er vokset mest fra 1997 til 2007, mens boligmarkedet boom'ede og alle snakkede om friværdier og lånefest.

Figur: Husholdningernes gæld i forhold til deres disponible årsindkomst 1997 og 2008. ¹⁶

Erfaringerne fra tidligere finanskriser tilsiger, at vi gennem de kommende år skal gennem en periode med lav efterspørgsel, hvor husholdninger og virksomheder vil holde igen på forbrug og investeringer for at reducere gælden. Det betyder fortsat høj opsparingskvote og modsat lav vækstrate i forbrug og investeringer og dermed fortsat lav vækst og høj ledighed i den private sektor.¹⁷

Endvidere er for det tredje tabene i de finansielle virksomheder i forbindelse med urentable /byggeprojekter næppe overstået. Situationen i den danske finanssektor er særlig vanskelig, fordi der blev opbygget en prisboble ikke alene for ejerboliger, men også for erhvervsejendomme og for

¹⁶) Jf. Skovgaard, Lars Erik: Danske husholdninger er verdens mest gældsatte. Berlingske 24/2-2010.

¹⁷) Jf. Østrup, Finn: Finanskrisen er ikke slut endnu. 3/6-2011

landbrugsejendomme. Landbruget står i dag med en gæld på ca. 350 mia. kr samtidig med at driften giver underskud.¹⁸

Oveni disse forhold som i den finansielle sektor og den private sektor trækker mod lavere vækst og højere ledighed kommer den negative effekt af VK – regeringens besparelser i det offentlige forbrug, som yderligere bidrager til at reducere den indenlandske efterspørgsel og dermed bidrager til at fastholde de mindre og mellemstore danske virksomheder i lavvækst.

18) Ibid.

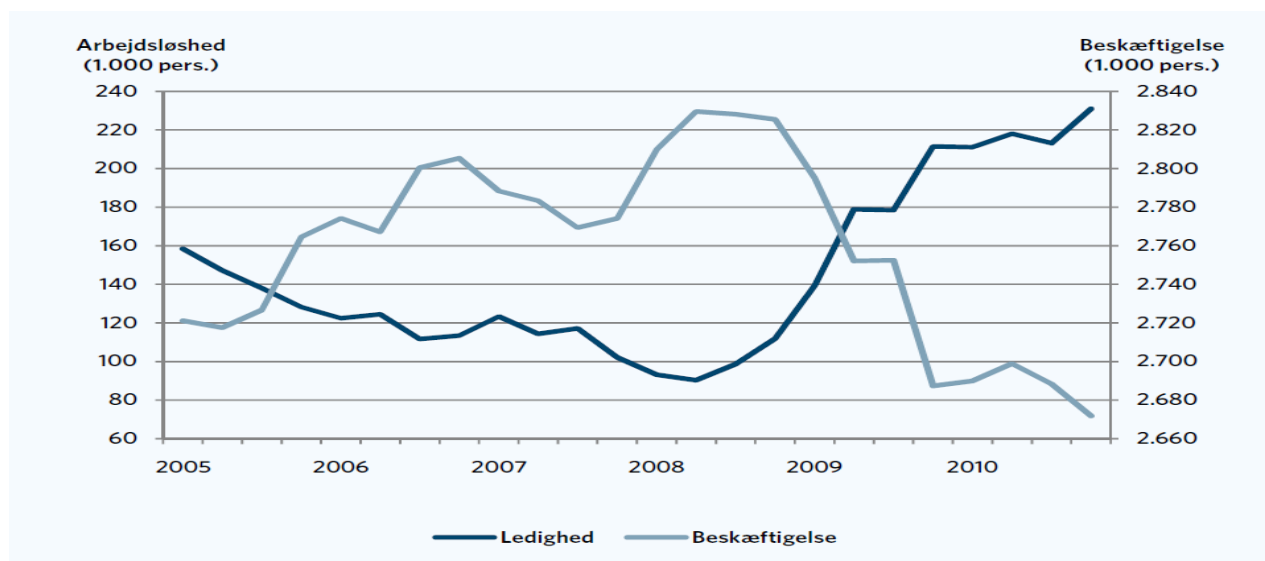
KAPITEL 2: DE ØKONOMISKE UDFORDRINGER.

Hvis udsigten til fortsat krise og lavvækst så langt frem som til 2020 holder stik, giver det en række udfordringer for den økonomiske politik.

2.1. Beskæftigelse og ledighed.

Danmark har siden 2008 mistet op mod 170.000 arbejdspladser og bruttoledigheden (AKU – ledigheden) er steget med 140.000 personer.¹⁹

Figur: Beskæftigelse og AKU-ledighed.²⁰

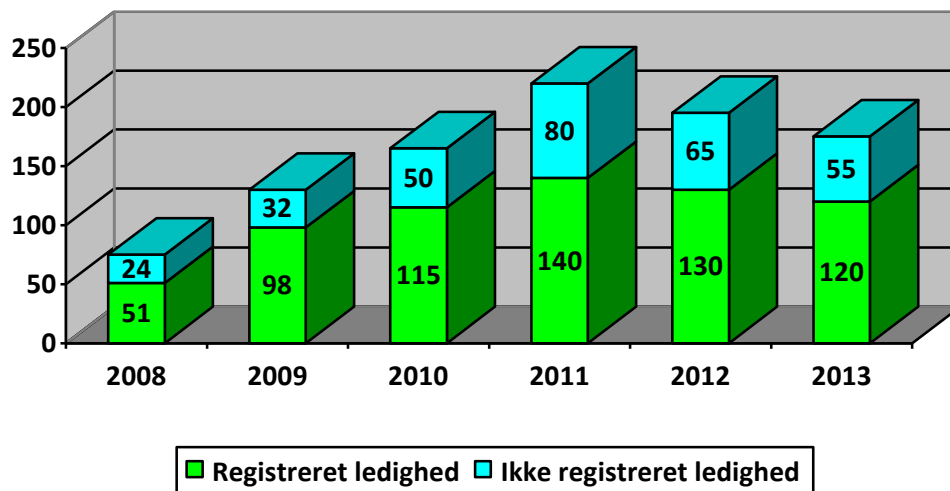
På baggrund af den skærpede internationale krise og udsigten til år med lavvækst i den globale økonomi er der også udsigt til fortsat og forstærket lavvækst i dansk økonomi. Dette vil igen koste

19) Jf. Nielsen, Anders P. , Erik Bjørsted og Frederik I. Pedersen: Dansk økonomi har svært ved at slippe fri af krisen. AE –rådet, juli 2011.

20) Kilde: Bjørsted, Erik: Arbejdsløsheden bider sig fast. AE – rådet, feb. 2011.

øget arbejdsløshed og arbejdspladser – op til 40.000 flere ledige kan blive resultatet af lavere vækst på de danske eksportmarkeder.²¹

Figur: Registreret ledighed og bruttoledighed (fuldtidsledige – årgennemsnit).²²

Der er således en central økonomisk udfordring i at reducere arbejdsløsheden og øge beskæftigelsen.

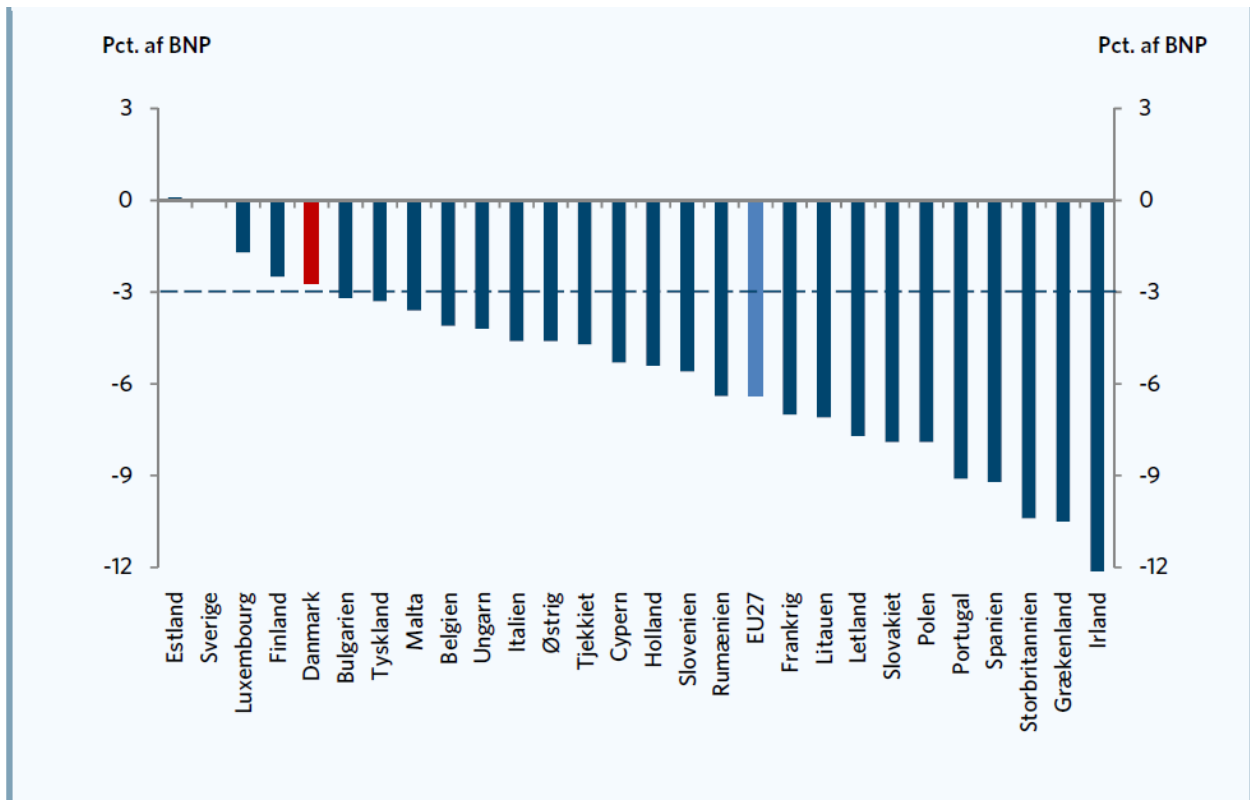
2.2. Offentlige finanser og velfærd.

Danmark i dag blandt EU's dukse, hvad angår statsunderskud og gæld, idet Danmark hvad angår begge dele ligger i den lave ende og faktisk i 2010 ende under EU's konvergenskrav.

21) Jf. Andersen, Lars, Erik Bjørsted og Martin Madsen: Lavere international vækst koster dyrt i velstand og job. AE – rådet, aug. 2011.

22) Kilder: Danmarks Statistik, AE-rådet og egen vurdering (rev. fra Lund, Henrik Herløv: Den økonomiske krise)

Figur: Offentlig saldo i % af BNP.²³

Anm.: Stregen angiver konvergenskravet om en offentlig saldo, der maksimalt må udvise et underskud på 3 pct. af BNP. Danmarks underskud på 2,7 pct. af BNP er målt på EU's sammenlignelige EDP-form, som adskiller sig marginalt fra Nationalregnskabsformen, hvor underskuddet opgøres til 2,8 pct. af BNP.

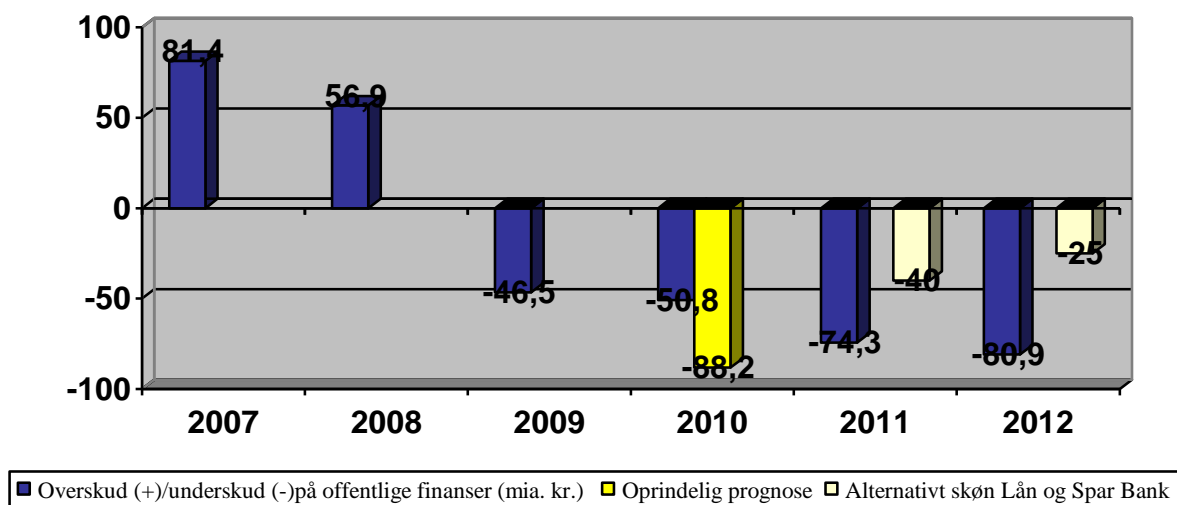
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Men øget arbejdsløshed og skærpet krise vil belaste de offentlige finanser og for at forebygge at gældsætningen tager overhånd og indskrænker det økonomiske råderum vil det være et vigtigt mål på længere sigt at reducere statsunderskuddet.

Det i denne forbindelse væsentlige er, at der er en vekselvirkning mellem øget vækst og beskæftigelse og så reduktion af statsunderskuddet, idet øget beskæftigelse er delvist selvfinansierende på grund af lavere udgifter til dagpenge og øgede skatteindtægter og øget vækst skaber muligheden for gennem øget velstand at opnå et øget økonomisk råderum til både jobskabelse og reduktion af statsunderskud.

Hvorimod reduktion af statsunderskud via besparelser øger arbejdsløsheden og igennem øgede dagpengeudgifter og vigende skatteindtægter i sig selv modvirker reduktionen i statsunderskuddet.

23) Jf. Madsen, Martin: Dansk vækst bundprop i EU. AE- rådet, juni 2011.

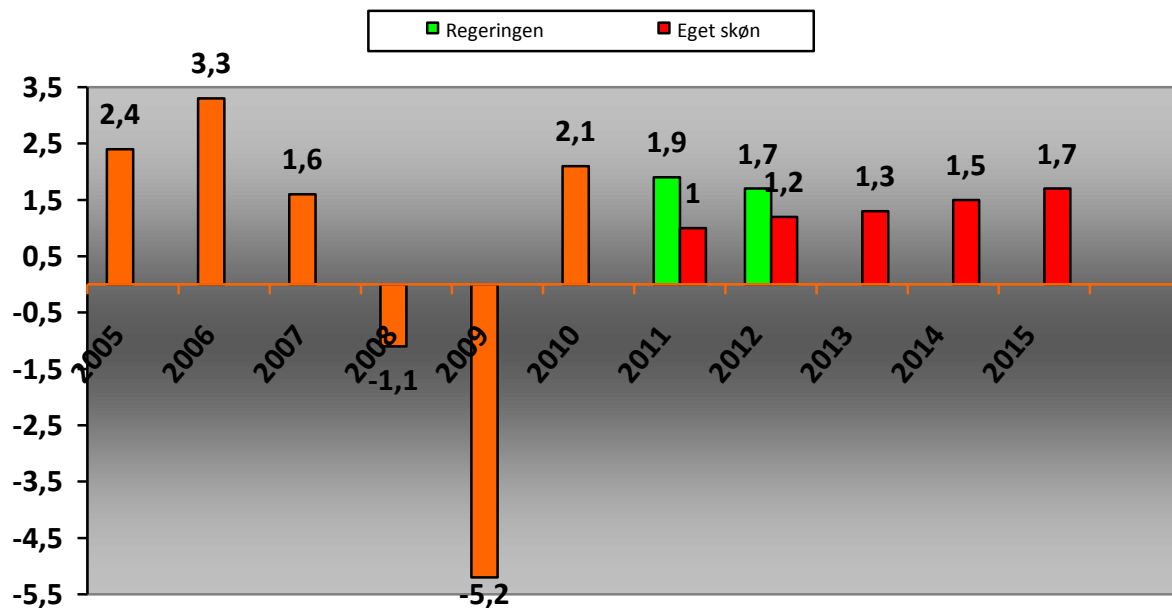
Figur: Statsunderskud 2007 – 2012.²⁴

2.3. Vækst.

Såvel denne indflydelse fra nedsving og lavvækst i den internationale og navnlig den vestlige økonomi som de ovennævnte særlige indenlandske faktorer betyder, at finanskrisen på ingen måde er ovre i Danmark heller, men at Danmark på tilsvarende vis står overfor en lang periode med lavvækst.

²⁴) Kilde: Økonomisk redegørelse samt Lån og Spar Bank.

Figur: Årlig realvækst i dansk økonomi (% af BNP).²⁵

Med sigte på at øge beskæftigelsen vil det være et centralt mål at øge den økonomiske vækst, idet der normalt pga. produktivitetsstigninger skal være tale om en vækst på over 1½ - 2 % for at beskæftigelsen kan vokse

At øge væksten vil også være centralt for at kunne opretholde og øge velfærd og velstand og tøjle statsunderskud og gæld, idet det kræver et økonomisk råderum at realisere disse mål samtidig

Endelig vil det være et centralt mål at øge grøn vækst, dvs. at en stigende del af væksten anvendes til investeringer i bæredygtigt miljø og reduceret klimabelastning. Hvis målene vedr. bedre velfærd og reduceret statsunderskud imidlertid skal løses samtidig hermed, kræver det et øget økonomisk råderum dvs. øget vækst.

2.4. Klima, energi og miljø.

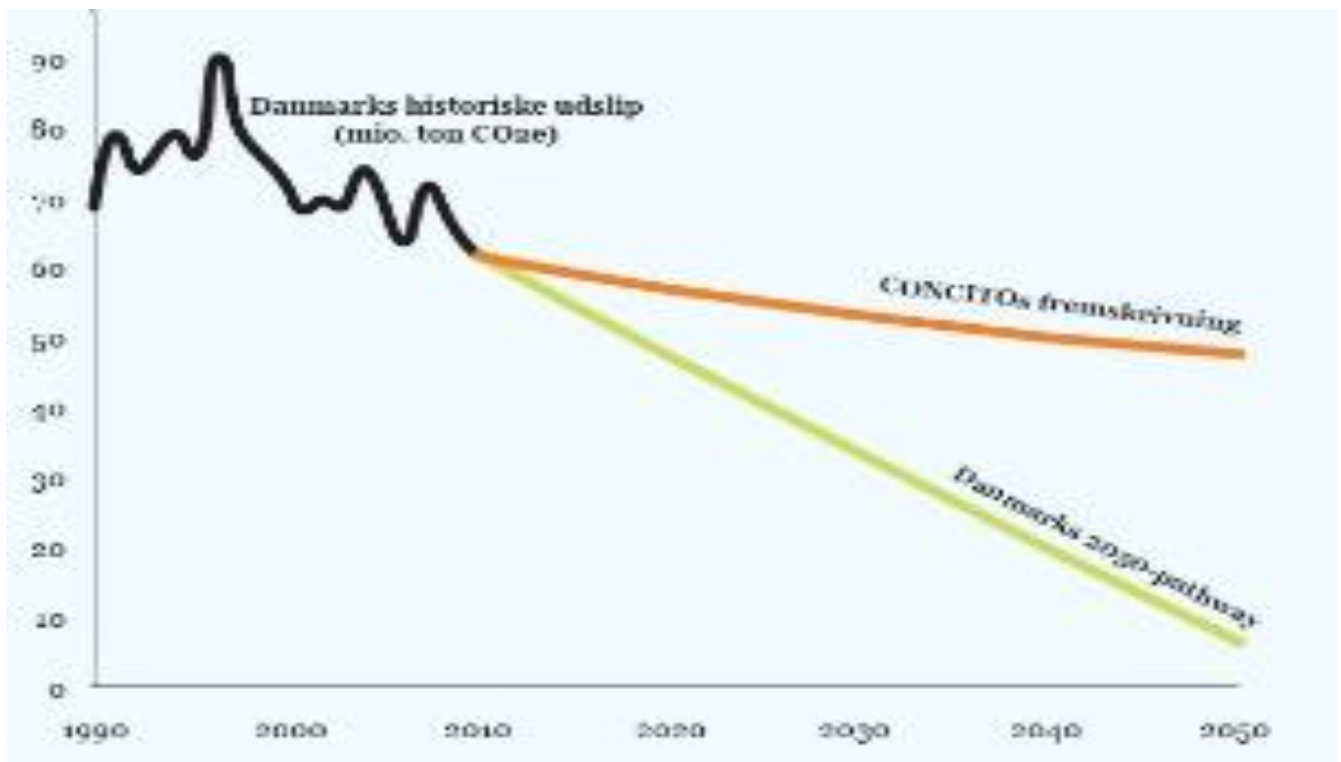
Til de økonomiske mål regnes traditionelt også at sikre et bæredygtigt miljø og reducere forurening. Ikke mindst på det sidste område har Danmark store udfordringer i henhold til forpligtelserne overfor EU vedr. reduktion af udledning af drivhusgasser.

²⁵) Kilde: Økonomisk Redegørelse, AE – rådet og egen vurdering ((rev. fra Lund, Henrik Herløv: Den økonomiske krise)

Regeringen har her lanceret en ”Energi-strategi” for at nedbringe af klimagasser fra primært ølproduktionen. Men bl.a. transportsektoren er ikke omfattet.

Og i praksis er der langt til at realisere målene, som Danmark har forpligtet sig på i henhold til EU

Figur: Danmarks 2050 mål for reduktion af CO2 contra faktisk udvikling.²⁶

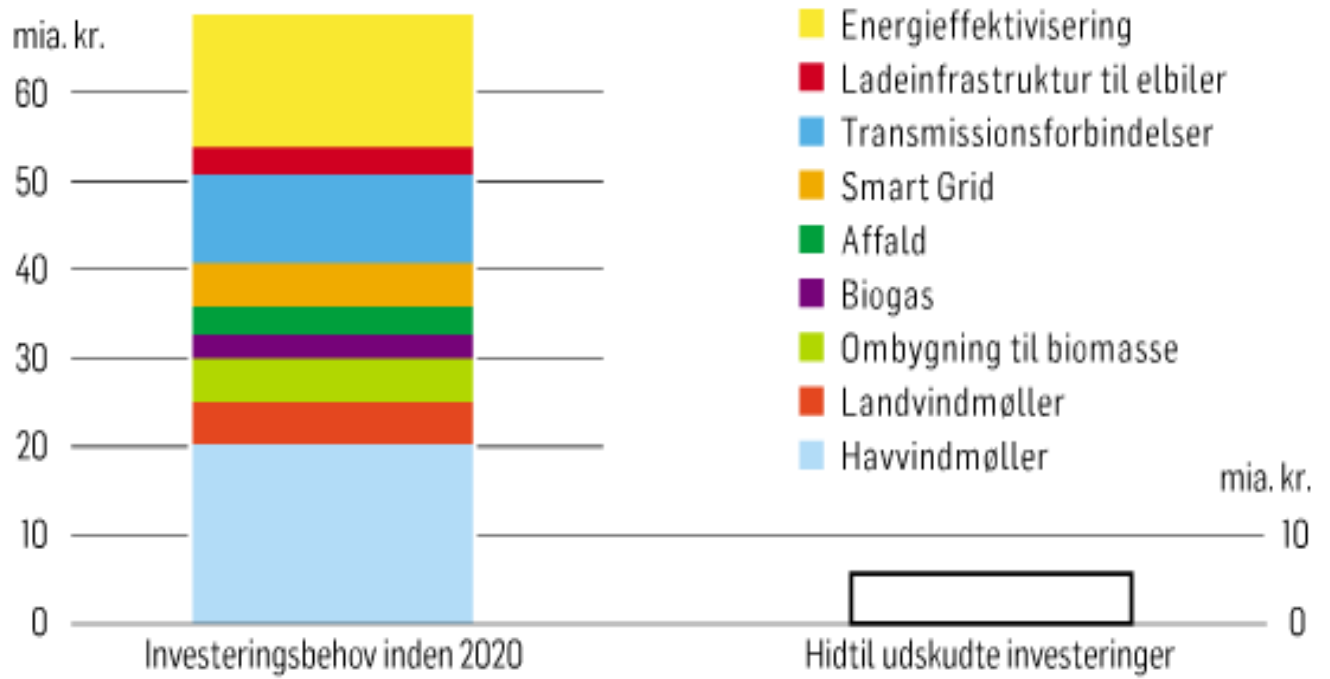

Det er på dette område vigtigt at transportsektor og landbrug kommer med i reduktionen af drivhusgasser og, at der aktuelt løbende opnås mere effektive resultater gennem øgede investeringer og skærpede krav på klima - og miljøområdet.

Et væsentligt problem i denne forbindelse er at der imidlertid er langt fra de midler, som regeringen synes at ville stille til rådighed og så de omfattende investeringsbehov på dette område, jf. nedenstående figur:

²⁶) Kilde: Concito.

Figur: Investeringsbehov 2020 i Danmark i energisektoren.²⁷

27) Kilde: Dansk Energi (Stine Grenå Jensen)

DEL II:

KAN ”FAIR LØSNING 2020”

LØSE KRISEN

OG

DE ØKONOMISKE

UDFORDRINGER?

KIG BAG FACADEN.

Venstre har startet en skræmmekampagne mod oppositionen.

Tegning af Roald Als i Politiken 6/8-11.

KAPITEL 3: MÅL, HOVEDELEMENTER OG ANGIVEN EFFEKT AF ”Fair Løsning 2020”.

3.1. Planens mål.

De overordnede mål for ”Fair Løsning 2020” er følgende:

- **For det første at sætte gang i beskæftigelsen.**
”Fair Løsning” 2020 vil i sig selv (ekskl. konjunkturskabt beskæftigelsesændring) forbedre beskæftigelsen med 104.000 i alt, jf. længere fremme.
- **Og for det andet at sætte gang i væksten også.**
Væksten skal i 2012 øges med i alt 0,85 % i realvækst gennem fremrykning af åbning af et investeringsvindue (+0,25 % ²⁸), offentlige investeringer (+0,6 %) ²⁹ og en vækstreform. Hertil kommer effekten af forøgelse af det offentlig forbrug, der af undregnede skønnes til en stigning i realvæksten med årligt +0,4 % frem til 2015.
- **For det tredje at bringe balance i budgettet i 2020.** ”Fair Løsning 2020” vil efter egen angivelse forbedre de offentlige finanser med 47 mia. kr. i 2020 ligesom VK - regeringens plan ”Reformpakken 2020”. Herom også længere fremme.
- **For det fjerde at fremtidssikre velfærdssamfundet.**
Heri ligger dels at tildele årligt omkring 6 mia. kr eller over en 4 årig periode i alt 25 mia.kr. (ekskl. effektiviseringer) til et løft af offentlig velfærdsservice (i alt 12,6 mia. kr) samt på en række andre politiske initiativer (i alt 12,3 mia. kr) over en 4 årig periode.

28) Jf. ”Fair Løsning 2020” baggrundsrapport, s. 14.

29) Oven anførte værk, s. 18.

Figur: Målene for ”Rød plan”

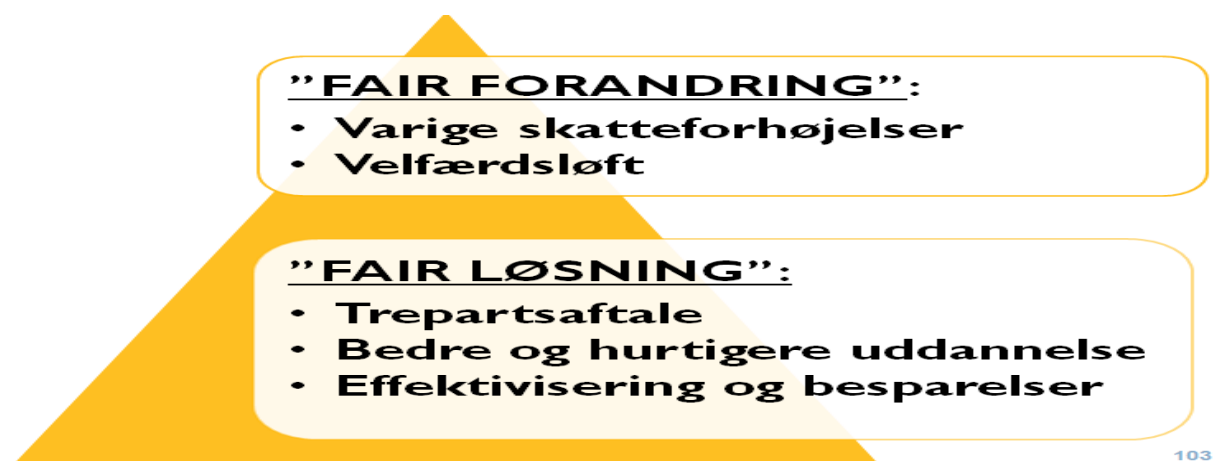

3.2. Hovedelementerne.

I ”Fair Løsning 2020” bygger S + SF videre på ”Fair Forandring” og ”Fair Løsning” fra 2010 samt revisionen af ”Fair Løsning” i forbindelse med S+ SF s finanslovsforslag for 2011. Hertil føjes så nye elementer i selve ”Fair Løsning 2020”

Fra ”Fair Forandring” kommer en række varige skattestigninger samt øgede midler til velfærd. Og med ”Fair Løsning” tilføjes en række arbejdsmarkedspolitiske tiltag, først og fremmest trepartsaftale om en time højere gennemsnitlig arbejdstid samt initiativer til bedre og hurtigere uddannelse.

Figur: Bidrag til ”Fair Løsning” 2020 fra ”Fair Forandring” og ”Fair Løsning”³⁰

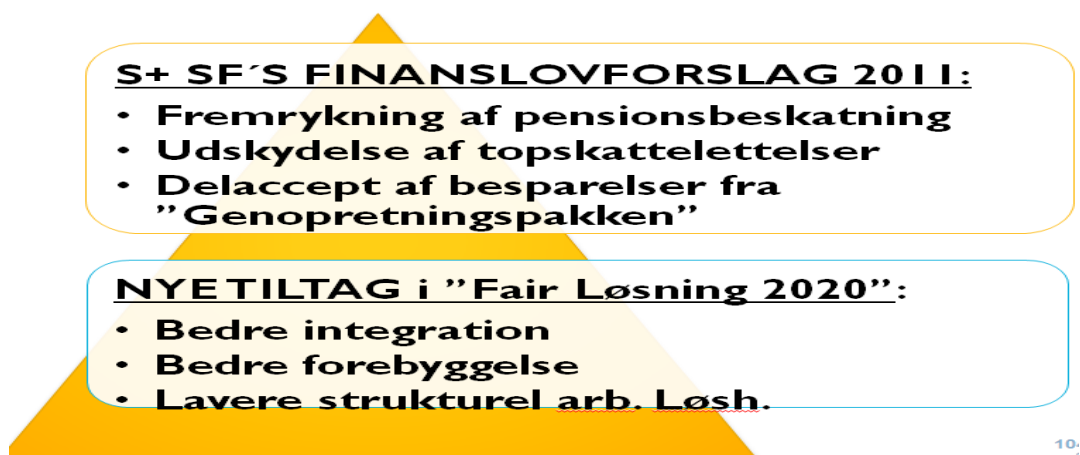
103
20

30) Jf. ”Fair Forandring” og ”Fair Løsning”

Dette udbygger i forbindelse med revisionen af "Fair Løsning" i S + SF's "Finanslovsforslag for 2011" med en række yderligere elementer, først og fremmest fremrykning af pensionsbeskatning, udskydelse af topskattelettelser og accept af dele af besparelserne fra VKO's "Genopretningsaftale."

Og endelig suppleres i "Fair Løsning 2020" med yderligere tiltag, først og fremmest bedre integration, bedre forebyggelse og lavere strukturel ledighed.

Figur: Bidrag til "Fair Løsning" 2020 fra "S+SF's finanslovsforslag for 2011".³¹

Herudover indgår i "Fair Løsning 2020", at S + SF fra og med 2015 accepterer VK's forudsætning i "Reformpakken 2020" om, at realvæksten i det offentlige forbrug skal nedsættes fra hidtil årligt 1,5 % til max i gns. 0,8 % fra 2015 -2020

Figur: Accept af VK's reduktion af realvæksten i offentligt forbrug.

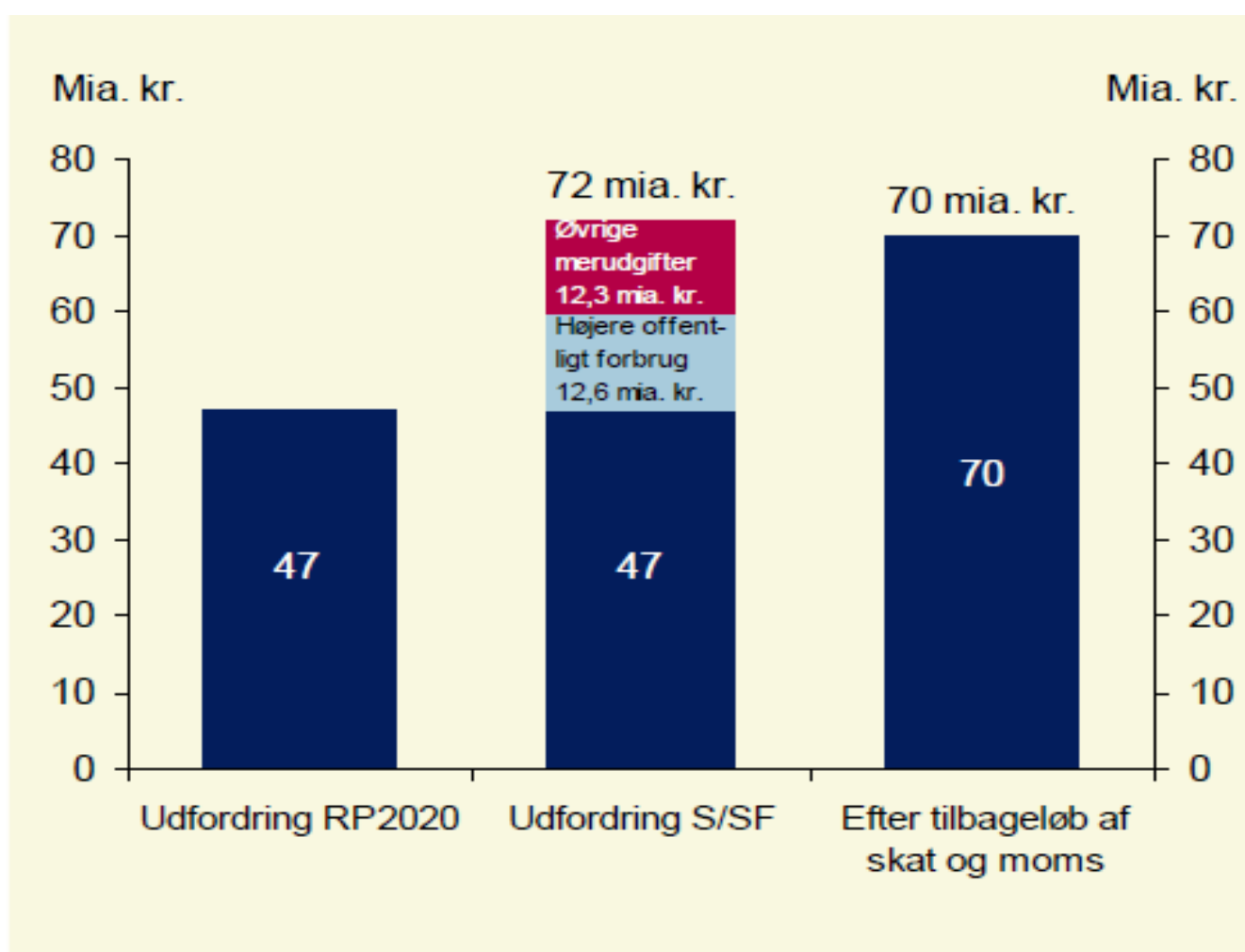
31) Jf. "S + SF's finanslovsforslag for 2011" og jf. "Fair Løsning 2020"

3.3. Angiven finansiell effekt.

Ifølge "Fair Løsning 2020" skal de offentlige finanser hermed netto forbedres med 47 mia. kr. årligt frem til 2020.

Men da S + SF også over en 4 årig periode vil bruge flere midler på velfærd samt erhvervs -, miljø - og trafikpolitik, i alt 25 mia. kr. skal de offentlige finanser således brutto tilføres 47 + 25 mia. kr dvs. i alt 72 mia. kr.

Figur: Samlet angiven forbedring af offentlige finanser 2020. ³²

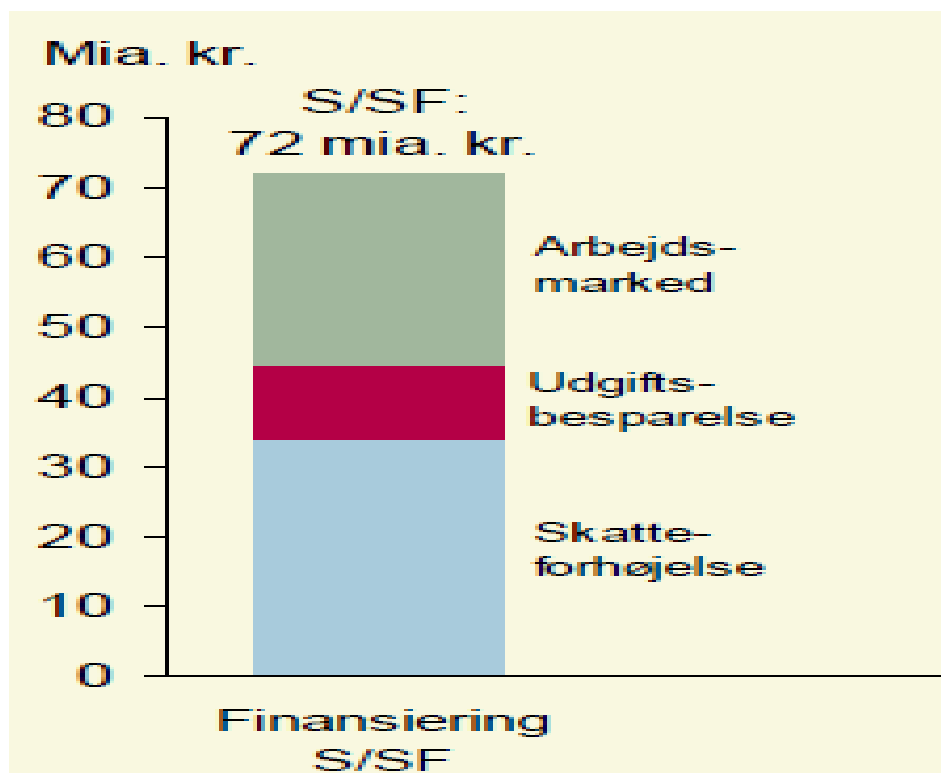

32) Kilde: Finansministeriet – Vurdering af "Fair Løsning"

Denne direkte budgetforbedring på 72 mia. kr skal ifølge ”Fair Løsning 2020” opnås gennem 3 sæt virkemidler:

- 1) Skatteforhøjelser skal bidrage med godt 34 mia. kr brutto
- 2) Udgiftsbesparelser skal bidrage med 10 mia. kr
- 3) Og Arbejdsmarkedspolitiske tiltag skal bidrag med godt 27 mia. kr

Figur: Hovedkilder til finansiering af ”Fair Løsning” 2020. ³³

Dette er dog ikke et dækkende billede af de samlede budgetforbedringer/besparselse i de offentlige udgifter ifølge ”Fair Løsning 2020”.

For herudover har S + SF som anført accepteret fra ”Reformpakken 2020”, at realvæksten i de offentlige udgifter skal dæmpes fra de hidtidige 1,7 % årligt til 0,75 % i 2014 og 2015 og 0,9 % 2016 – 2020. I gennemsnit er der tale om en halvering til årligt 0,8 % realt.

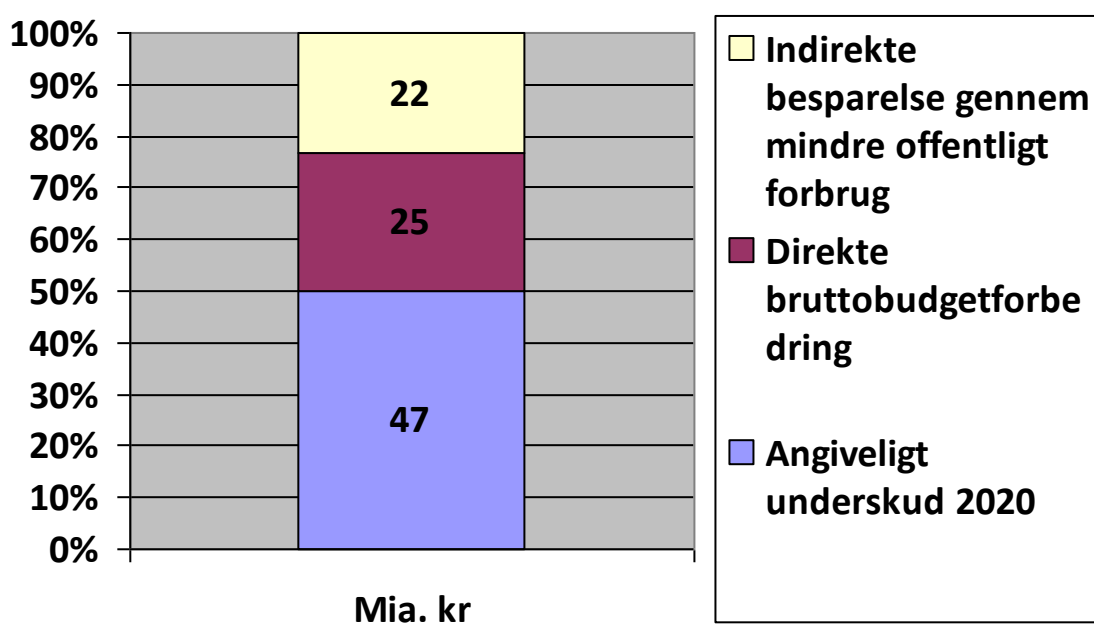
Da den hidtidige vækst på 1,7 % årligt er affødt af, at der kommer flere brugere af offentlige velfærdsydelser, navnlig flere ældre samt af, at der er stigende behov for en række specialiserede ydelser, er der med denne reduktion i stigningstakten også reelt tale om besparelser. For herigennem

33) Finansministeriets vurdering af ”Fair Løsning 2020”, maj 2010.

må stigningen i antal brugere og behov findes gennem mindreforbrug på de eksisterende velfærdsydelser dvs. gennem serviceforringelse og stillingsbesparelser.

Hermed er besparelsen i de offentlige udgifter ikke blot de angivne 72 mia. kr. årligt i 2020, men 94 mia. kr.

Figur: Sammensætning af samlet "budgetforbedring" på 94 mia. kr. i "Fair Løsning 2020" frem til 2020. ³⁴

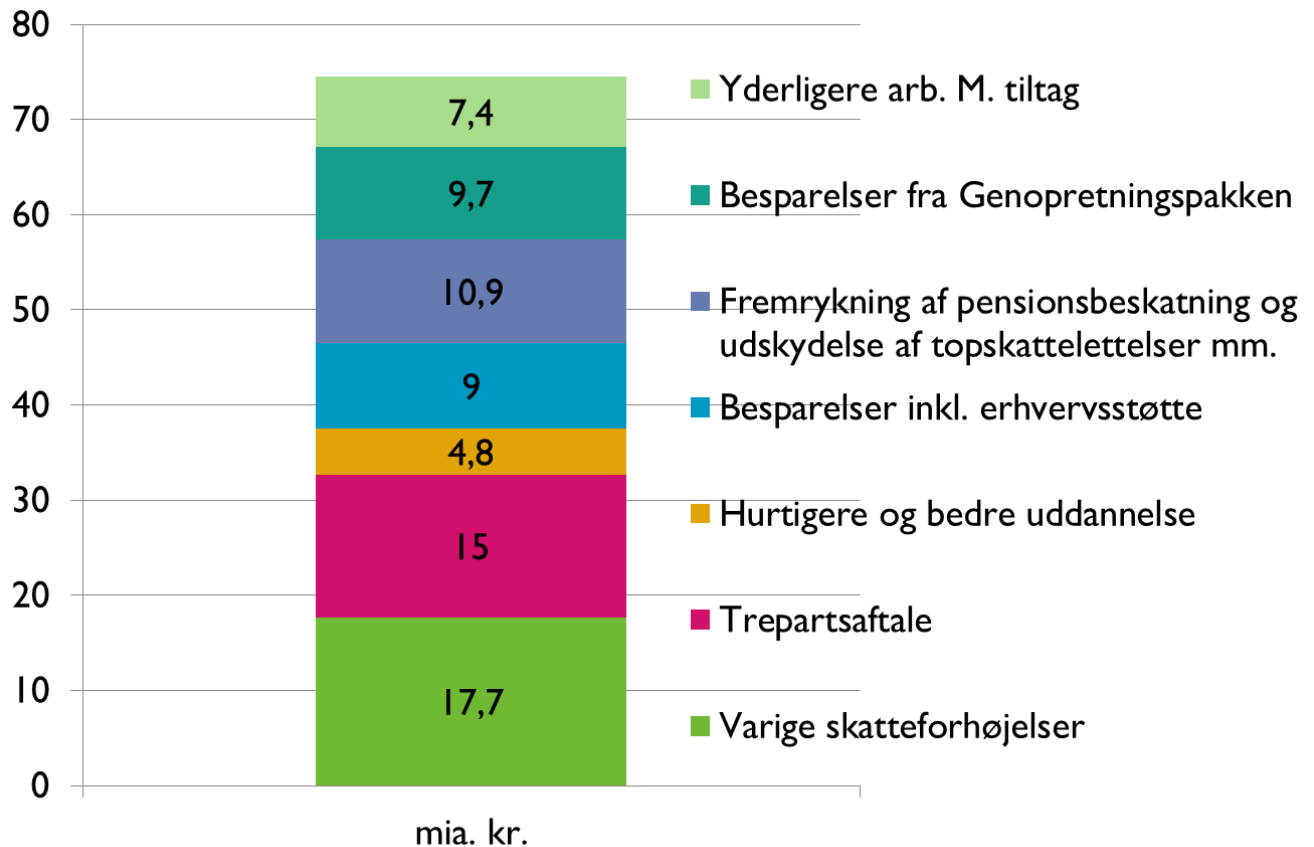

3.4. Angiven beskæftigelsesmæssig effekt.

Som anført udgør den direkte budgetforbedring brutto 72 mia. kr. Disse fordeler sig på en række forskellige virkemidler.

34) Egen tilvirkning

Figur: De komponering af finansieringen af ”Fair Løsning 2020”.³⁵

Heraf udgør arbejdsmarkedspolitiske initiativer og tiltag som anført samlet 34 mia. kr., heraf 15 mia. kr gennem trepartsaftale, godt 5 mia. kr gennem hurtigere og øget uddannelse og senest godt 7,4 mia. kr (øget integration + forebyggelse)

Disse 34 mia. kr skal ifølge ”Fair Løsning” 2020 fremkomme ved., at arbejdsudbuddet – OG beskæftigelsen af reformerne direkte øges med 104.000. Herudover forventer S+SF gennem øget optimisme og tillid i økonomien en yderligere stigning i beskæftigelsen på 46.000 personer, alt i alt en fremgang i beskæftigelsen på 150.000 personer.

Af stigningen i beskæftigelsen på 104.000 fra selve reformerne forventes de 70.000 flere at komme fra de ved trepartsaftalen indeholdte tiltag, mens godt 20.000 kommer fra hurtige og øget uddannelse og godt 27.000 fra øvrige arbejdsmarkedstiltag (integration og forebyggelse mm)

35) Kilde: Egen tilvirkning ud fra ”Fair Løsning 2020”

36) Jf. oven anførte værk, s. 55.

37) O.a.v, s. 56.

KAPITEL 4: REGERINGENS UNDERSKUDSSCENARIO FOR 2020 OG OPPOSITIONEN.

Inden vi går i gang med vurderingen af "Fair Løsning" i sig selv, skal der gøres nogle indledende betragtninger over "Fair Løsning 2020" 's accept af regeringens grundlæggende underskudsprognose og økonomiske logik fra "Reformpakken 2020"

4.1. Er regeringens underskudsprognose for 2020 troværdig?

S + SF skriver direkte i "Fair Løsning 2020": "Vi deler vurderingen fra finansministeriet. Der skal findes 47 mia. kr. frem mod 2020 for at få balance i det offentlige budget".³⁸

"Fair Løsning 2020" accepterer altså regeringens beregning i "Reformpakken 2020" af et underskud på mellem 47 og 69 mia. kr i 2020 (det sidste ved hidtidig høj vækst i det offentlige forbrug på gns. 1,7 % realt)

Men er der nu grund til det?

Godt nok tegner den økonomiske udvikling som anført på den ene side dystert, idet finanskrisen synes på vej ud i et nyt dyk og den videre økonomiske udvikling sandsynligvis vil indebære lavvækst så langt øjet rækker, jf. foran.

Men på den anden er der som anført helt grundlæggende en meget stor usikkerhed omkring, hvilken kurs den internationale økonomi vil tage de nærmeste år: Vil økonomien efter nogle år igen komme til hæfterne eller bliver der mere sandsynligt tale om årevis med lavkonjunktur eller er der endog risiko for en egentlig depression?

I forhold hertil lider sådanne langsigtede fremskrivninger som den regering med "Reformpakken 2020" har foretaget af en meget store svaghed, at der på grund af den lange tidshorisont grundlæggende er tale om en abstraktion fra de konkrete økonomiske realiteter og problemer.

For en lille, åben økonomi som Danmarks har karakteren af internationale økonomiske udvikling selvsagt afgørende betydning for, hvilken tilstand dansk økonomi vil befinde sig i så mange år frem til 2020.

³⁸) Fair Løsning 2020 – sammendrag, s. 6.

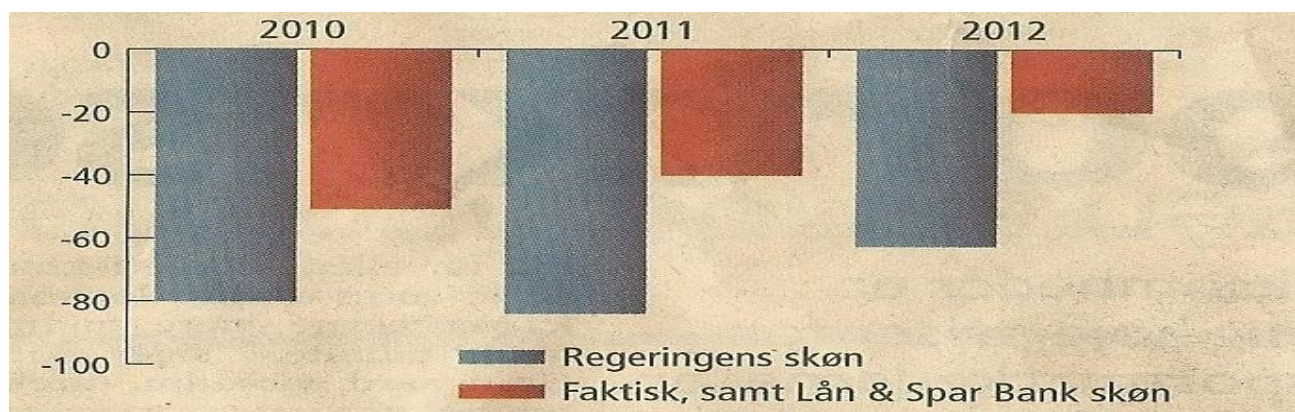
Dermed er det dybest set usagligt, når Regeringen eller – som tidligere - Det Økonomiske Råd ³⁹ baserer sig på fremskrivninger af dagens økonomi helt til 2020, fordi vi slet og ret ikke har nogen sikker viden om, hvordan situationen vil være i 2020. Hvem forudså fx i år 2000 finanskrisen i år 2008?

Faktisk er økonomiske modelberegninger blot nogle få år frem særdeles usikre. Et ganske aktuelt og ganske sigende eksempel på dette var regeringens bebudelse af forud for ”Genopretningspakken” i 2010, at Danmark ville få et meget stort underskud på statsbudgettet i 2020 og ville overskride EU – reglerne for underskuddets størrelse..

Først viste det af regeringen oprindeligt bebudede statsunderskud på 95 mia. kr. i 2010 sig at skyde voldsomt over målet og ”kun” blive omkring det halve. Herved er Danmark tæt på alligevel ikke at have overskredet de EU krav, som var en central begrundelse for Genopretningsplanens nulvækst og besparelser.

Og også i 2011 og 2012 år er det ganske omdiskuteret, hvorvidt der bliver de af finansministeren forventede store underskud.

Figur: Af regeringen angivne underskud og faktiske/nu forventede underskud. ⁴⁰

Men når der er så ganske stor usikkerhed om den økonomiske fremtid og dermed om holdbarheden af økonomiske modelberegninger med blot kort sigt, er der det selvsagt så meget desto mere usikkerhed helt frem til 2020.

Når regeringen såvel som de nyliberalistiske økonomer i Det Økonomiske Råd har kastet sig ud i et reelt set så usikkert projekt er det hævet over enhver tvivl, fordi det videnskæssige tomrum giver

39) I Dansk Økonomi Forår 2010.

40) Klok, Jacob og Thomas Bernt Henriksen: Økonomer anklager VK for overdrevet sortsyn. Børsen 06.04.2011.

muligheden for – hvis man vil - så at lægge egne ideologiske funderede ideer og ideologiske prioriteter ind og med tal iklæde dem som økonomiske nødvendigheder.⁴¹

Det er nok ikke mindst heri baggrunden skal søges for, at hovedmetoden både for de af regeringen udpegede nyliberalistiske økonomer i Velfærdskommissionen, Arbejdsmarkedskommissionen og Det Økonomiske Råd og såvel som for regeringen selv i flere omgange har været at bruge langsigtede fremskrivninger til at fremmane billeder af økonomisk afgrund som baggrund for krav om mærkbare velfærdsforringelser.

Det metodisk centrale herved har været, at Velfærdskommissionen, Arbejdsmarkedskommissionen og Det Økonomiske Råd og nu senest regeringen så at sige har taget fremtiden som gidsel⁴² og brugte et skræmmebillede af fremtiden til at skræmme den danske nutidsbefolkning til at rette ind og acceptere voldsomme forringelser af tilbagetrækningsordningerne og velfærden her og nu.

Men det er og bliver økonomisk set ikke særligt sagligt og velunderbygget, når regeringen i ”Reformpakken 2020” laver så lange fremskrivninger og indlægger så håndfaste anbefalinger på grundlag heraf. Men det samme kan siges om ”Fair Løsning 2020”.

Man kan på den ene side naturligvis sige, at det må være legitimt, at S + SF ”spiller spillet” og benytter sig af samme ret som regeringen og borgerlige økonomer til at projicere deres forestillinger ud i fremtiden til 2020.

Og man kan have forståelse for, at S + SF måske har vurderet, at det var for vanskeligt at sejle op mod regeringens mål og beregninger, som jo er blevet massivt bakket op af landets førende ”nyliberalistiske økonomer” og borgerlige aviser. Hvorfor man har valgt at koncentrere sig om andre løsninger.

Men det kan på den anden side også diskuteres, om oppositionen således skal bidrage til at understøtte og legitimere regeringens reelt set særdeles luftige og usikre underskudsprognose?

4.2. Langsigtede skrækscenarier som økonomisk – politisk metode.⁴³

Det diskutabelt i regeringens underskudsprognose gælder ikke blot usikkerheden, men også selve beregningsresultatet. Ethvert økonomisk beregningsresultat afhænger selvsagt af forudsætningerne

41) Jf. Thøis Madsen, Poul: Økonomiske sandheder eller bare sjusket journalistik.

42) Jf. Nielsen, Peter: Velfærd for fremtiden. Økonomi og samfund 2007.

43) Dette afsnit trækker blandt andet på Lund, Henrik Herløv: Arbejdsmarkedskommissionen – samme recept og samme fejl som Velfærdskommissionen. Feb. 2008. www.henrikherloevlund.dk/artikler/2kommissioner.doc

og regnemetoderne. Og den helt centrale forudsigtelse af et stort underskud på de offentlige finanser i en meget lang årrække.

Som anført tegner den økonomiske udvikling dystert og hvis lavvæksten fortsætter, vil det uvægerligt belaste de offentlige finanser om end størrelsen er usikker og afhænger af både udviklingens karakter og den økonomiske politik.

Men regeringen har ikke argumenteret for underskud pga. den økonomiske udvikling som sådan. Tværtimod forventer regeringen i ”Reformpakken 2020”, at vi er i gang med ”et ”selvbærende opsving”.

Når man alligevel hævder, at der vil komme et meget stort underskud på de offentlige finanser i mange år fremover (uden reformer) er det på grundlag af brug af beregningsmetoder og forudsætninger, der må betegnes som slet og ret valgt – eller designet om man vil - til at frembringe et katastrofescenario.

Det er en metode, som vi har set brugt tidligere af de VK - regeringen nedsatte kommissioner såvel som af Det Økonomiske Råd og regeringen/finansministeriet. Man har systematisk valgt beregnings-forudsætninger og metoder, som har været urealistisk ugunstige for de offentlige finanser. I stedet for at være begrundede i økonomiske overvejelser og realiteter har regnemetoder og tilgrundliggende antagelser i beregninger i stor udstrækning været ideologisk – politisk funderede.

Fælles for både Velfærdskommissionen, Arbejdsmarkedskommissionen og Det Økonomiske Råd har været, at de langt hen ad vejen har fungeret som murbrækkere for regeringens nyliberalistiske politik og reformer ved at levere økonomiske skrækscenarier beregnet på at skræmme befolkningen med, at alternativet til besparelser og nyliberalistiske reform var – og igen er – økonomisk katastrofe. Og for at få de ønskede dommedagsprognoser har man altså i stor udstrækning valgt beregningsforudsætninger og metoder designet til at give det ønskede resultat.⁴⁴

Også ved ”Reformpakken 2020” kan der peges på en række antagelser, som synes nøje valgt til at frembringe et katastrofescenario:

For det første: Ved at forudsætte at skattestoppet fortsætter, drænes statskassen for mange milliarder frem til 2020.

For det andet: Ved at antage historisk lav produktivitet i 10 år mere, bliver der også et tilsvarende lavt råderum til den offentlige sektor.

For det tredje: Ved endelig at prioritere vækst i det private forbrug, bliver der naturligvis modsat mindre råd til offentligt forbrug.⁴⁵

44) En uddybning kan findes i Lund, Henrik Herløv: Regeringens forventede 2020 plan.

45) For en længere uddybning heraf se oven anførte værk.

Valget af disse antagelser og forudsætninger for beregningerne er ganske afgørende for beregningsresultatet:

Antages *for det første* skattestoppet at blive ophævet fra 2012, vil det forbedre de offentlige financers holdbarhed med 1,2 pct. af BNP svarende til 21 mia. kr.⁴⁶

Det er *for det andet* også ganske afgørende, at tage udgangspunkt i en antagelse om, at problemet med den under VK lave produktivitetstilvækst fortsætter varigt, om end i mildere form. Det er ganske vigtigt, for når økonomi og velstand således kun vokser langsomt, bliver der selvsagt også et meget lille råderum til det offentlige forbrug, som med flere ældre må antages at vokse i de kommende år.

Og når man *for det tredje* vælger at tage udgangspunkt i en antagelse om, at vækst i det private forbrug skal prioriteres under en forudsætning om at den økonomiske vækst er svag, bliver der naturligvis endnu mindre råd til offentligt forbrug, når det private forbrug modsat skal vedblive at vokse stærkt.

Kombinationen af demografisk bestemt udgiftsvækst i de offentlige udgifter samtidig med forholdsvis lav økonomisk vækst, stærkt voksende privat forbrug og udhuling af de offentliges indtægter SKAL føre til kæmpe og oven i købet voksende underskud på de offentlige finanser.

Som man råber i skoven, får man svar: Når man går ud fra så ugunstige betingelser, skal regnestykket naturligvis ende med kæmpe offentligt underskud.

4.3. Bør oppositionen acceptere regeringens økonomiske præmisser og logik?

Fra Regeringens og de nyliberalistiske økonomer i Det økonomiske Råds vedkommende skal der ikke være nogen tvivl om hvad hensigten med at vælge sådanne for de offentlige finanser så ugunstige beregningsmetoder og forudsætninger.

Hensigten er hermed at legitimere omfattende offentlige velfærdsbesparelser, som også tjener som led i VK – regeringens ideologiske projekt for en neoliberalistisk drejning og tilbagerulning af velfærdsstaten mod mere privat forbrug, marked og sektor og mindre ditto offentligt.⁴⁷

46) Jf. Det Økonomiske Råd: Dansk Økonomi Forår 2010.

47) For en uddybning heraf henvises til Lund, Henrik Herløv: Mod det todelte samfund. Nyt fra Samfundsvidenskabernes, 2009 og Lund, Henrik Herløv: New Public Management – rehabilitering af markedet. www.henrikherloevlund.dk/artikler/NPMbog.pdf

Det samme er naturligvis ikke S + SF's mål. Men når man ikke stiller spørgsmålstejn ved fremskrivningerne, men tværtimod accepterer beregningen og i hvert fald dens resultatet understøttes og cementere dette tendentiøse og i virkeligheden dybt ideologisk-politiske skrækscenarie af Danmark på vej i en økonomisk afgrund og dermed også regeringens krav om drastiske metoder og indgreb.

Accepten heraf hos S + SF synes at strække sig videre end blot regeringens tilgrundliggende underskudsberegninger, idet man kan diskutere om den ikke også rækker også ind i regeringens økonomiske logik, hvad angår løsningsmodellerne?

Ifølge regeringen og deres støtter blandt borgerlige økonomer handler løsningsmodellen først og fremmest om forøgelse af arbejdsudbuddet. Regeringen ser her ganske bort fra, om der også vil være en tilsvarende øget efterspørgsel af arbejdskraft, idet dens grundlæggende antagelse er, at øget udbud resulterer i øget efterspørgsel – på sigt.⁴⁸ Der er altså tale om en rent udbudsøkonomisk logik og tankegang, som imidlertid i praksis ved fortsat lavvækst frem til 2020 blot vil resultere i øget arbejdsløshed og ikke i øget beskæftigelse.

Men også hos S + SF er et hovedvirkemiddel øget arbejdsudbud om end måden at opnå det anderledes: Hos regeringen skal det ske ved at rulle efterlønnen tilbage, mens S + SF har fundet en anden model: En øget arbejdstid. Men S + SF synes i et vist omfang at have en tilsvarende udbudsøkonomiske tankegang i løsningsmodellerne som helt dominerer regeringens plan.

Jf. længere fremme er der dog den væsentlige forskel her, at regeringens plan kun rummer få og spagfærdige tilløb til at skabe flere jobs, mens jobskabelse er betydeligt mere udbygget hos S + SF. Men ikke desto mindre er der også hos S + SF tale om, at beskæftigelsen forudsættes øget udover planens egen jobskabelse og at man altså navnlig satser på øget arbejdsudbud.

Uanset polemikken mellem de to parter forekommer der at være en beslægtethed mellem de to løsningsmodeller. Og de deler i et vist også den samme svaghed: At øget arbejdsudbud uden øget efterspørgsel ikke fører til øget beskæftigelse, men blot til øget arbejdsløshed.

48) Jf. Finansministeriet: Reformpakken 2020.

KAPITEL 5: STYRKER OG SVAGHEDER I ”Fair Løsning 2020”

5.1. Planens generelle styrker.

Regeringens 2020 plan lider - jf. den KRITISKE ANALYSE RAPPORT ”Reformpakken 2020 – Sikres velfærde og økonomien?” - generelt af en række svagheder: En svag beskæftigelseseffekt, en negativ fordelingsvirkning, forringelse af velfærden og en svag klimaindsats.⁴⁹

Heroverfor står ”Fair Løsning 2020” generelt relativt stærkere

1. Beskæftigelseseffekten:

”Rød plan” største styrke ift. ”Blå Plan” er, at den selv vil bidrage til øget jobskabelse gennem

- at offentlige investeringer øges med 10 mia. kr
- at der åbnes et investeringsvindue i 2012
- og gennem at midlerne til velfærdsservice i kommunerne og regioner øges med godt 20 mia. kr (netto) over 4 år, når effektiviseringer fraregnes.

2. Fordelingsvirkningerne:

I forhold til den meget ulige fordeling af skattelempelserne i VKO's ”Skattereform” fra 2009 og den hermed mere ulige fordeling af skattebyrden må ”Fair Løsning” vurderes at skabe mere social retfærdig fordeling af skattebyrde og lettelser gennem bl.a.

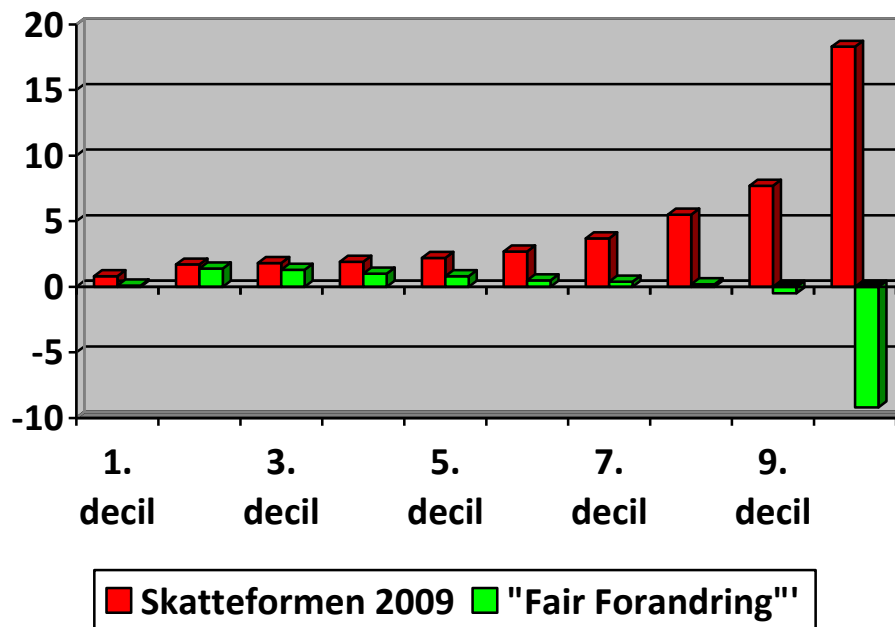
- indførelse af millionærskat
- forhøjelse af beskæftigelsesfradrag og pensionstillæg
- Skærpelse af visse former for erhvervsbeskatning

49) For en uddybning heraf se Lund, Henrik Herløv: Reformpakken 2020 – sikrer den velfærden og økonomien?
www.henrikherloevlund.dk/artikler/Reformpakken2020rapport.pdf

Der er dog et betydeligt MEN: Skattereformens lettelser til højindkomster op til 1. mio. omgøres ikke.⁵⁰

Opgøret med VKO´s topskattelettelser i ”Fair Forandring” og ”Fair Løsning” er kun halvt. Trods millionærskat vil ”Fair Forandring” nemlig fastholde langt hovedparten af VKO´s skattelettelserne for de højere indkomster, jf. nedenstående figur. Selv millionærerne kommer ikke engang til at betale samme skat som før skattereformen.

Figur: Samlet fordelingseffekt af direkte personlige skatte og afgiftsændringer samt ændring af overførselsindkomster i ”Skattereformen 2009”⁵¹ samt i ”Fair Forandring”⁵² (1000 kr.).

50) For en uddybning vedrørende dette se Lund, Henrik Herløv: Fair Forandring – forsøg på en fair, men uafhængig vurdering. www.henrikherloevlund.dk/artikler/FairForandring.doc

51) Kilde: Juul, Jonas Schytz: Fordelingsvirkninger af aftale om Forårspakke 2.0. AE – rådet. 6. marts 09.

52) Kilde: Baggrundsrapport til ”Fair Forandring”, s 36 samt egen beregning.

3. Velfærd.

Også på velfærdsområdet fremstår ”Fair Løsning” 2020 stærkere end ”Reformpakken 2020”, som gennem besparelser, nulvækst og smaltvækst udhuler det økonomiske grundlag for velfærden og forringer servicen.

Heroverfor bidrager ”Fair Løsning” til relativt bedre opretholdelse og udvikling af velfærden,

- gennem tilførelse af 12,5 mia. kr. over 4 år til regioner og kommuner til at opretholdelse af velfærden
- og gennem tilførsel af 7,5 mia. kr til kommuner og regioner over 4 år til nye tilbud og forbedring af kvalitet i bestående, navnlig uddannelse og sundhed

Tabel: Ramme for regioner og kommuner over 4 årig periode. ⁵³

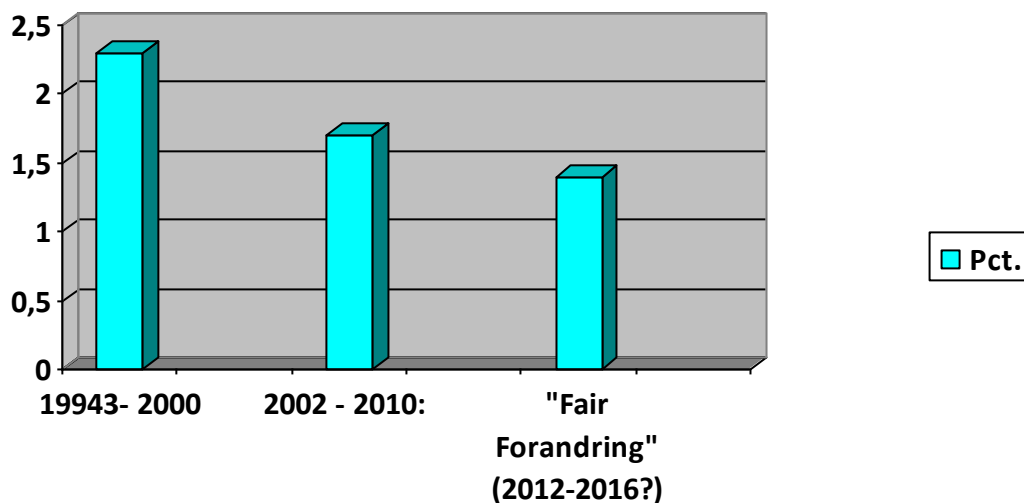
ÆNDRING I FORHOLD TIL 2011; 2011-PL-NIVEAU

	NIVEAULØFT 2015	NIVEAULØFT 2020
KOMMUNER		
- demografi mv.	5,0	11,3
- effektiviseringer	4,0	9,0
- særlige prioriteringer ¹	3,5	3,5
I alt kommuner	12,5	23,8
REGIONER		
- normalt serviceløft, medicin mv. - heraf til psykiatri	7,5 1,0	16,9 1,0
- effektiviseringer	4,0	9,0
- særlige prioriteringer ²	4,1	4,1
I alt regioner	15,6	30,0
I alt kommuner og regioner	28,1	53,8
- excl. effektiviseringer	20,1	35,8
Samlet ramme for offentligt forbrug excl. effektiviseringer	29,7	54,8

53) Jf. Fair Løsning – sammendrag, s. 24

Der er dog kun tale om, at ”Fair Løsning 2020” giver mulighed for en realvækst på 1,4 % frem til 2015/16, hvilket i forhold til det hidtidige behov for en realvækst på årligt 1,7 % i offentligt forbrug pga. stigende antal ældre og stigende særlige behov næppe vil være tilstrækkeligt.⁵⁴

Figur: Årlig gns. realvækst i offentligt forbrug 1993 – 2000⁵⁵, 2002 – 2010⁵⁶ samt ifølge ”Fair Forandring”⁵⁷ (2012-2016?) – pct. (faste 2010 priser)

4. Vækst:

VK s plan giver kun en meget beskeden forøgelse af væksten på ½ % af BNP og en samlet vækst på 1,7 % af BNP, hvilket mildt sagt ikke er imponerende. Denne vækststigning er tilmed i sig selv ganske usikker, fordi den bygger på en angivelig ”reformeffekt” af det øgede arbejdsudbud uden nærmere dokumentation.

54) For en uddybning heraf se Lund, Henrik Herløv: Fair Forandring – en fair, men uafhængig løsning. og Lund, Henrik Herløv: Fair Løsning – styrker og svagheder

55) Kilde Davidsen, Sysser og Nathalie Tuxen Hansen: Analyse af det offentlige forbrug 1992-2000. Opregnet til 2010 priser.

56) Jf. Finansministeriet: Budgetoversigt 3, 2009, s. 72 og 73.

57) Jf. Fair Forandring, s. 32.

Rød plan har ikke opgjort en samlet vækst. Men undertegnede skønner, at væksten de første år vil vokse omkring 1 %. Væksten vil ifølge ”Fair Løsning 2020” i 2012 øges med i alt 0,85 % i realvækst gennem fremrykning af åbning af et investeringsvindue (+0,25 % ⁵⁸), offentlige investeringer (+0,6 %) ⁵⁹ og en vækstreform. Hertil kommer effekten af forøgelse af det offentlige forbrug, der af underegnete skønnes til en stigning i realvæksten med årligt +0,4 % frem til 2015.

Men i og med, at der både ved øgede offentlige investeringer og investeringsvindue er tale om fremrykning, vil dette i de følgende år angiveligt modsvares af tilsvarende lavere offentlige og private investeringer. Det må derfor formodes, at ”Fair Løsning 2020” de følgende år vil medføre en mere begrænset vækststigning på 0,5 %.

Og det skal bemærkes, at en samlet vækst af en sådan størrelse næppe vil være tilstrækkelig til at reducere ledigheden i større omfang, da fald i arbejdsløsheden normalt forudsætter omkring 2 % vækst pga. løbende produktivitetsstigninger.

5. Klima.

Endelig fremstår ”Fair Løsning 2020” også relativt stærkere end ”Reformpakken 2020” på klima og miljøområdet.

Med øgede afgifter på energi og forurening og øget fokus på grønne vækstområder og kollektiv transport øges indsatsen også mere end ”Blå plan”

5.2. Hovedproblemet – finansiering. ⁶⁰

Hovedsvagheden i planen er imidlertid finansieringen. For det første, fordi der er usikkerhed omkring indtægterne fra dele af skatteforslagene

Hvad angår det første – skatte indtægterne - vil S + SF øge skatterne varigt med brutto 25 mia. kr. Men da man også gennemfører skattelempelser - bl.a. gennem højere beskæftigelsesfradrag – er den

58) Jf. ”Fair Løsning 2020” baggrundsrapport, s. 14.

59) Oven anførte værk, s. 18.

60) Jf. Etwil, Preben; Bent Greve, Flemming Ibsen, Jesper Jespersen, Henrik Herløv Lund og Per Kongshøj Madsen: De røde tal i den blå plan. Kronik i Berlingske.

varige skatteforhøjelse netto omkring 18 mia. kr. Herudover har S + SF accepteret en række midlertidige skatteforhøjelser fra VK s ”Reformpakken 2020” på i alt godt 9 mia. kr.

Inklusive disse udskydelser af topskattelettelser mm er der brutto tale om en forøgelse af beskatningen med 34 mia. kr. Men igen fraregnet skattelempelser netto tale om en forøgelse på godt 25 mia. kr., jf. nedenstående tabel.

Tabel: S + SF s skatteforhøjelser i ”Fair Løsning 2020”.⁶¹

	BRUTTO (ekskl. skattelempelser)	NETTO (inkl. skattelempelser)
EGNE SKATTEFORSLAG	25,1	18,7
ACCEPT AF VK - SKATTEÆNDRINGER fra ”genopretningsaftalen”	8,6	
I ALT	33,7	25,3

For størstedelen af disse skatteforhøjelsers vedkommende er der tale om fornuftige og solide indtægter, selvom det dog kan diskuteres, hvorvidt udskydelsen af topskattelettelserne ikke burde være gjort permanent?

På regeringens foranledning har finansministeriet imidlertid været sat på den opgave at kulegrave ”Fair Løsning”, herunder at stille spørgsmålstejn ved provenuet af skatteforhøjelserne.

Finansministeriet betvivler i denne forbindelse en lang række af indtægtsskønnene fra S+SF. Men uanset embedsmændenes faglige dygtighed skal man i den forbindelse nok have i baghovedet, at der fra opdragsgiveren – finansministeren og regeringen – er tale om et indlæg i den politiske kamp med oppositionen.

På enkelte punkter kan man dog ikke se bort fra, at der i et vist omfang rejses relevante indvendinger fra finansministeriet. Det gælder vedr. provenuskønnene vedrørende fremrykning af

61) Kilde: ”Fair Løsning 2020” samt Finansministeriets gennemgang heraf.

indtægter fra udvidelse af loft over pensionsindbetalinger, vedrørende visse afgiftsforhøjelser samt vedrørende indførelse af en aktieomsætningsafgift.

Tabel: Provenuskøn fra S+SF respektive finansministeriet vedr. visse skatteindtægter i "Fair Løsning" ⁶²

Mia. kr.	I. Fair Løsning	II: Finans- ministeriet	Forskel I - II
Fremrykning af provenu fra udvidelse af loft over pensionsindbetalinger	5,6	2,3	-3,3
Afgiftsforhøjelser	10,2	5,5 - 6,5	-5,2
Aktieomsætningsafgift	4	1,5	-2,5
I ALT			-11

Vedrørende aktieomsætningsafgift kan der rejses den berettigede indvending, at afgiften kan omgås ved at flytte aktiehandlen til andre lande. Her forekommer finansministeriet skøn validt. ⁶³

Vedrørende provenuet af en udvidelse af loftet over pensionsindbetalinger til også at gælde livrenter kan der – som af finansministeriet - stilles et berettiget spørgsmål ved provenuskønnet fra S + SF, fordi fradrag for livrenter indtil nu ikke har haft så stort et omfang og at provenuet derfor er anslået for højt. På den anden side er der med skattereformen i 2009 indført et loft for ratebetalinger, som givet har øget benyttelsen af de fortsat fradragsberettigede livrenter. Finansministeriet har derfor formentlig ret i, at provenuet vil være mindre end anslået af S + SF, men ikke 3,3 mia. kr. mindre. ⁶⁴

Endelig kan peger finansministeriet på, at der for visse af S+SF foreslåede afgiftsforhøjelser, fx på tobak, kan være risiko for omgåelse via øget grænsehandel. Undertegnede finder dog, at finansministeriet stærkt overvurderer provenutabet ved afgiftsforhøjelser som følge af grænsehandel.

Men samlet kan det vurderes, at der samlet på de tre poster kan være tale om mindreindtægter på omkring – 5 mia. kr i forhold til det af S + SF skønnede.

62) Kilde: Finansministeriet.

63) Jf. Finansministeriets vurdering af "Fair Løsning 2020", s 15

64) Ibid.

5.3. Hvor meget kan beskæftigelsen øges?

Men først og fremmest udgør finansieringssiden hovedsvagheden i ”Fair Løsning 2020”, fordi der for det andet også tvivl om beskæftigelseseffekten af øget arbejdstid, hurtigere og udvidet uddannelse mm. – og dermed indtægterne herfra.

Som anført bygger planen med hensyn til forbedring af de offentlige finanser i høj grad på en forbedring af beskæftigelsen, som af ”Fair Løsning 2020” selv angives at skulle øges med 104.000 personer frem til 202.

Herudover opererer ”Fair Løsning 2020” med en yderligere beskæftigelsesstigning på +46.000, som er identisk med en tilsvarende beskæftigelsesforbedring fra ”konjunkturerne” i VK’s plan.

I ”Fair Løsning” forudsættes den at skulle komme ved, at det lykkes gennem en ny økonomisk politik at skabe øget tillid og optimisme omkring den økonomiske udvikling og at det i gennem ”Fair Løsning 2020” lykkes at gennemføre en ”kick - start” af dansk økonomi, således at der kommer gang i investeringer og forbrug.⁶⁵

Tabel Beskæftigelsesfremgang 2010 til 2020 ifølge ”Reformpakken 2020” og ”Fair Løsning 2020”
66

	VK	S-SF	
Uden nye reformer	46.000	46.000	Uden nye reformer
Reformpakke 2020	89.000	-13.000	Annullering af dagpengereform
		70.000	Trepartsforhandlinger
		20.000	Hurtigere og mere uddannelse
		27.000	Øvrige arbejdsmarkedstiltag
I alt VK	135.000	150.000	

Anm.: Det antages her, at beskæftigelsen ikke påvirkes af forslaget om rigtig uddannelse til ufaglærte.
Kilde: Reformpakken 2020, s. 55 og 120 samt egne beregninger.

Et problem er imidlertid her, at ”Fair Løsning 2020” - i modsætning til regeringens plan - nok må anerkendes for selv at udvide jobskabelsen i mærkbart omfang, idet der igennem investeringsvindue, fremrykning af offentlige investeringer og flere midler til velfærd må vurderes at blive skabt op til 50.000 flere arbejdspladser i de første 4 år.

65) Jf. ”Fair Løsning 2020” – baggrundsrapport, s. 17.

66) Kilde ”Fair Løsning 2020”, baggrundsrapport, s. 90.

Da der ved investeringsvindue og offentlige investeringer i begge tilfælde er tale om fremrykning, der i følgende år modsvares af tilsvarende mindreforbrug, vil effekten heraf dog på sigt klinge ud.⁶⁷

Modsat kan der være yderligere positive beskæftigelseseffekter af S + SF's vækstplan.⁶⁸

Figur: Beskæftigelseseffekt af jobskabelsesinitiativer i "Fair Løsning 2020"

Initiativ	Merbeskæftigelse første 4 år	Merbeskæftigelse på sigt
1. Investeringsvindue med fremrykning af afskrivninger ⁶⁹	2.400	?
2. Fremrykning af offentlige investeringer ⁷⁰	9.200	?
3. Flere midler til offentligt forbrug, miljø, erhvervspolitik mm	40.000	40.000
4. Vækstplan		10 til 20.000
I ALT - afrundet	50.0000	50 – 60.0000

Men samtidig udvides arbejdsudbuddet - som tidligere anført - gennem de i "Fair Løsning 2020" indeholdte initiativer og tiltag med langt mere.

Hovedvirkemidlet er som beskrevet udvidelse af den gennemsnitlige arbejdstid gennem trepartsaftale. Herudover skal hurtigere og øget uddannelse også bidrage substantielt.

⁶⁷) Jf. Oven anførte værk, s. 19.

⁶⁸) Jf. oven anførte værk, s. 20 ff.

⁶⁹) Jf. Oven anførte værk, s. 15

⁷⁰) Jf. oven anførte værk, s. 18.

Til disse initiativer fra ”Fair Løsning” er så i ”Fair Løsning” 2020 føjet øget integration, øget forebyggelse og nedbringelse af strukturel ledighed

Samlet udvideres arbejdsudbuddet her igennem med i alt 104.000, jf. neden anførte tabel.

Tabel: Forudsat forøgelse af arbejdsudbuddet som følge af ”Fair Løsning” 2020.⁷¹

Nye initiativer og forudsætninger i alt, Heraf:	104
1. Annullering af dagpengereform	-13
2. Trepartsforhandlinger	70
3. Hurtigere og mere uddannelse	20
- 3.a Hurtigere gennem uddannelsessystemet	10
- 3.b Større virkning af uddannelsesmålsætninger	10
4. Øvrige arbejdsmarkedstiltag og -forudsætninger	27
- 4.a Bedre integration	10
- 4.b Bedre forebyggelse	5
- 4.c Lavere strukturel ledighed	10
- 4.d Færre lukkedage	2

For så vidt som at ”Fair Løsning 2020” øger arbejdsudbuddet med 104.000 personer og hertil skaber omkring 50.000 jobs er der en manko på omkring 55.000, hvor spørgsmålet er, hvor beskæftigelsen skal komme fra?

Lad os for det første se på spørgsmålet om, hvorvidt beskæftigelsen hertil kan komme fra mangel på arbejdskraft de kommende år pga. afgang fra arbejdsstyrken pga. pensionering? Vil denne afgang fra arbejdsmarkedet pga. pensionering give beskæftigelse til nogle af de 55.000?

Her må vi imidlertid tage udgangspunkt, at S+SF svarende til regeringens plan regner med en

⁷¹⁾ Kilde: Finansministeriets vurdering af ”Fair Løsning 2020”

beskæftigelsesfremgang på + 46.000, som er udover den fra arbejdsmarkedsreformer, og som skal komme fra ”bedre konjunkturer”. Tallet er som anført taget fra VK s plan ⁷².

Det fremgår af VK’s plan, at der frem til 2020 vil være en afgang fra arbejdsmarkedet pga. pensionering. Finansministeriet vurderer, at denne afgang fra 2010 til 2020 vil udgøre i alt - 66.000 personer, jf. nedenstående tabel. Men heroverfor regner VK som følge af hidtil gennemføre reformer (skatteaftaler, Genopretningsaftale, ”Velfærdsaftale”), at arbejdsudbuddet vil stige med 43.000 – 6.000 personer = netto 37.000 personer. Netto forøges arbejdsudbuddet – udover den demografiske afgang - således med - 66.000 + 37.000 = -29.000, også jf. nedenstående tabel.

Tabel: Bidrag til ændring i arbejdsudbud og beskæftigelse 2010-2020. ⁷³

	Virkning i hoveder	Arbejdstids-virkninger	I alt
1.000 personer (inkl. bidrag fra ændret arbejdstid)			
Demografisk bidrag (alder, køn, herkomst)	-42	-24	-66
Skønnet bidrag fra gennemførte reformer ¹⁾	23	20	43
Bidrag fra forslag til reformer af efterløn, førtidspension og SU ²⁾	82	7	89
Øvrige forhold under ét ³⁾	2	-8	-6
Arbejdsudbud	65	-4	61
Konjunkturbidrag	67	8	75
Faktisk beskæftigelsesændring	132	3	136

Men herudover regner regeringen med en øget beskæftigelse på + yderligere 75.000 fra ”konjunkturerne” dvs. fra økonomiske fremgang. Netto en beskæftigelsesfremgang på +75.000 – 29.000 = netop +46.000, som også er den beskæftigelsesfremgang som S + SF regner med udover hvad ”Fair Løsning 2020” selv skaber.

Den samlede beskæftigelsesforbedring på 104.000 er altså udover afgang fra arbejdsmarkedet pga. pensionering. Afgangen fra arbejdsmarkedet pga. pensionering skaber altså IKKE jobs til de 104.000.

De 104.000 flere jobs skal altså som anført komme enten fra S + SF’s beskæftigelsesinitiativer, som imidlertid ”kun” vil skabe op til 50 – 60.000 jobs. Eller de skal komme fra økonomisk vækst.

⁷²⁾ Jf. Reformpakken 2020, s. 55.

⁷³⁾ Finansministeriet: Reformpakken 2020 – baggrundsrapport, s. 55. April 2011.

S + SF satser her formentlig på en forbedring af de økonomiske konjunkturer med øgede investeringer og forbrug. Men taget den internationale økonomiske krise i betragtning og krise kan der som tidligere anført næppe de nærmeste år forventes en sådan økonomisk fremgang og dermed heller ikke en sådan beskæftigelsesforøgelse.

Herved risikerer der i "Fair Løsning 2020" altså at komme til at mangle en forudsat forøgelse af beskæftigelsen på 55.000 personer, hvilket svarer til et manglende provenu på op mod 15 mia. kr.

I forvejen har vi vurderet, at der også er risiko for et mindreprovenu på omkring 5 mia. kr. på visse afgiftsforhøjelser, jf. foranstående afsnit.

Samlet kan der således være risiko for, at "Fair Løsning 2020" i sig selv underopfylder målet for forbedring af de offentlige finanser i 2020 med 15 til 20 mia. kr, jf. den følgende tabel.

Tabel: Mindreprovenu af "Fair Løsning 2020" som følge af manglende skatteindtægter og manglende merbeskæftigelse af indeholdte initiativer og tiltag.⁷⁴

Manglende provenu i "Fair Løsning 2020"	
Manglende skatteindtægter:	- 5 mia. kr
Manglende merbeskæftigelse:	-15 mia. kr
I ALT	15 til 20 mia. kr

74) Kilde: Egen beregning.

Hertil kommer, at S + SF som fremgået herudover også regner med en beskæftigelsesforøgelse på 46.000 personer fra regeringens plan. Udebliver disse indtægter også, vokser underskuddet med omkring 10 mia. kr.

KAPITEL 6: SAMMENFATNING OG KONKLUSION VEDR. "Fair Løsning 2020".

Intro: Den "mindst ringe 2020-plan".

Det må på denne ene side anerkendes, at "Fair Løsning 2020" er et bedre bud på at løse krisen og de økonomiske udfordringer end VK's "Reformpakken 2020".

"Fair Løsning 2020" er fordelingspolitisk, velfærdspolitisk og klima – og miljøpolitisk bedre. Men styrken i "Fair Løsning 2020" er frem for alt – i modsætning til regeringens plan – at man ikke bare læner sig tilbage og forventer at de økonomiske konjunkturer ganske af sig selv øger beskæftigelse. De i "Fair Løsning 2020" indeholdte tiltag og initiativer med fremrykning af private og offentlige investeringer og navnlig flere midler til offentligt forbrug må vurderes at skabe op til 50.000 flere jobs.

MEN: Det må også anerkendes, at der er en ikke uvæsentlig svaghed i "Fair Løsning 2020", nemlig at der trods jobskabelsesinitiativer en manko på 55.000 personer i forhold til "Fair Løsning 2020" s egen forøgelse af arbejdsudbuddet med 104.000.

Da det er vanskeligt at se, at den økonomiske udvikling på grund af lavvækst vil give en sådan øget efterspørgsel efter arbejdskraft, risikerer der således at mangle en forøgelse af beskæftigelsen med 55.000 personer i regnskabet for "Fair Løsning 2020". Dette forplanter sig til en svaghed i finansieringen af "Fair Løsning 2020, idet en sådan manglende beskæftigelsesforbedring svarer til et underskud i finansieringen af "Fair Løsning" 2020 på 15 – 20 mia. kr.

Hertil kommer, at S + SF som fremgået herudover også regner med en beskæftigelsesforøgelse på 46.000 personer fra regeringens plan. Udebliver disse indtægter også, vokser underskuddet med omkring 10 mia. kr.

Selvom "Fair Løsning 2020" således er et bedre bud på at imødegå krisen og de økonomiske udfordringer end "Reformpakken 2020" er det pga. se svagheder, som "Fair Løsning 2020" trods alt lider måske mere rigtigt at kalde den "den mindst ringe 2020" plan.

Og der er god brug for initiativer til at fremme beskæftigelseseffekten af "Fair Løsning 2020" såvel som initiativer til at skaffe øgede indtægter til "Fair Løsning 2020" både til en øget jobskabelse og til at reducere statsunderskuddet.

6.1. Nyt finanskrisedyk skærper krav til vækst og beskæftigelsespolitik.

Som anført er finanskrisen langt fra overstået. Den økonomiske rystelse i den vestlige verden har været så dyb, at krisen i stedet flytter rundt. Hvor bankerne i dag i nogen grad synes restitueret og et samfundsøkonomisk opsving så småt har været på vej, er det nu den offentlige økonomi, som er hårdt ramt.

Hvilket mange steder i den vestlige verden har medført kraftige besparelser for at nedbringe de hermed følgende store statsunderskud. Der er grundlæggende set stor usikkerhed om fremtiden for den internationale økonomi: Lykkes det alligevel at fastholde et moderat opsving eller får vi modsat en egentlig depression som i mellemkrigstiden. Men som udviklingen i Danmark, EU og USA i 2011 peger på, så tyder det mest sandsynlige forløb på lavvækst så langt øjet rækker, muligvis helt til 2020, fordi de offentlige besparelser nu slår tilbage på samfundsøkonomien og det finansielle system og truer med et nyt dyk..

Der er grunde hertil. Internationalt for det første, fordi der er tale om en kombination af finans – og boligkrise og boligkriser er erfaringsmæssigt langvarige og først overstået efter mellem 4 og 7 år. Hertil kommer, at der har været tale om betydelige tab for finansielle institutioner og virksomheder, som det vil tage lang tid at komme over og som langt fra er overstået.

For det andet, fordi de konkrete udsigter i de vigtigste økonomiske centre på globalt plan tegner negativt. I USA er væksten nu på vej til at aftage igen i forbindelse med den usikkerhed, som gældskrisen har skabt om landets økonomiske fremtid. Hertil kommer, at de vedtagne amerikanske besparelser yderligere vil trække efterspørgslen og dermed væksten ned og øge arbejdsløsheden. I og med, at USA er verdensøkonomiens lokomotiv vil det igen reducere væksten i verdenshandelen.

Også i EU tegner det i de kommende år til lavvækst pga. den sydeuropæiske gældskrise, den usikkerhed det skaber om den økonomiske udvikling samt pga. de besparelser, som EU kommissionen og borgerlige regeringer har gennemtvunget ikke bare i Sydeuropa, men i hele EU. Også i Japan tegner udviklingen til lavvækst, hvilket har præget japansk økonomien gennem en længere periode og selvsagt ikke er blevet bedre af tsunamien. Endelig synes også væksten i de såkaldte nye vækstøkonomier eller ”BRICS” – lande (Brasilien, Indien, Kina og Sydafrika) at være ved at bremse op pga. stigende indenlandsk inflation og pga. opbremsningen i den vestlige økonomi

For Danmarks vedkommende er det klart, at en generel afmatning af de internationale konjunkturer og en lang periode med lavvækst i navnlig i Vestens økonomi vil få mærkbare konsekvenser og dermed i den samlede økonomi. Eksporten vil dykke – og dykket er allerede i gang. I den indenlandske økonomi er danske husholdninger højt gældsatte og pga. boligkrisen i gang med at spare op. Det betyder fortsat høj opsparingskvote og modsat lav vækstrate i forbrug og investeringer og dermed fortsat lav vækst og høj ledighed i den private sektor.

Endvidere er for det tredje tabene i de finansielle virksomheder i forbindelse med urentable /byggeprojekter næppe overstået. Oveni disse forhold som i den finansielle sektor og den private

sektor trækker mod lavere vækst og højere ledighed kommer den negative effekt af VK – regeringens besparelser i det offentlige forbrug, som yderligere bidrager til at reducere den indenlandske efterspørgsel og dermed bidrager til at fastholde de mindre og mellemstore danske virksomheder i lavvækst.

På baggrund af den skærpede internationale krise og udsigten til år med lavvækst i den globale økonomi er der således også udsigt til fortsat og forstærket lavvækst i dansk økonomi. Dette vil igen koste øget arbejdsløshed og arbejdspladser – op til 40.000 flere ledige kan blive resultatet af lavere vækst på de danske eksportmarkeder. **Der er således for det første være en central økonomisk udfordring i at reducere arbejdsløsheden og øge beskæftigelsen.**

Øget arbejdsløshed og skærpet krise belaste de offentlige finanser og for at forebygge, at gældsætningen tager overhånd og indskrænker det økonomiske **råderum vil det for det andet være et vigtigt mål på længere sigt at reducere statsunderskuddet.**

Det i denne forbindelse væsentlige er, at der er en vekselvirkning mellem øget vækst og beskæftigelse og så reduktion af statsunderskuddet, idet øget beskæftigelse er delvist selvfinansierende på grund af lavere udgifter til dagpenge og øgede skatteindtægter. Hvorimod reduktion af statsunderskud via besparelser øger arbejdsløsheden og igennem øgede dagpengeudgifter og stigende skatteindtægter i sig selv modvirker reduktionen i statsunderskuddet.

Endelig vil det for det tredje være et centralt mål at øge den økonomiske vækst. Det er det af hensyn til at fremme beskæftigelsen, idet der normalt pga. produktivitetsstigninger skal være tale om en vækst på over 1½ - 2 % for at beskæftigelsen kan vokse og fordi der skal være en øget velstand til at finansiere jobskabelse.

At øge væksten vil også være centralt for at kunne opretholde og øge velfærd og velstand og tøjle statsunderskud og gæld, idet det kræver et økonomisk råderum at realisere disse mål samtidig

Men væksten skal ikke øges for vækstens egen skyld. **Det vil for det fjerde være et centralt mål at øge grøn vækst**, dvs. at en stigende del af væksten anvendes til investeringer i bæredygtigt miljø og reduceret klimabelastning.

6.2. ”Fair Løsning 2020” på en række punkter et bedre bud end ”Reformpakken 2020”.

De overordnede mål for ”Fair Løsning 2020” er

- **For det første at sætte gang i beskæftigelsen.**
"Fair Løsning" 2020 vil i sig selv (ekskl. konjunkturskabt beskæftigelsesændring) forbedre beskæftigelsen med 104.000 i alt, jf. længere fremme.
- **Og for det andet at sætte gang i væksten også.**
Væksten skal i 2012 øges med i alt 0,85 % i realvækst gennem fremrykning af åbning af et investeringsvindue (+0,25 %), offentlige investeringer (+0,6 %) og en vækstreform. Hertil kommer effekten af forøgelse af det offentlig forbrug, der af underegnete skønnes til en stigning i realvæksten med årligt +0,4 % frem til 2015.
- **For det tredje at bringe balance i budgettet i 2020.** "Fair Løsning 2020" vil efter egen angivelse forbedre de offentlige finanser med 47 mia. kr. i 2020 ligesom VK - regeringens plan "Reformpakken 2020". Herom også længere fremme.
- **For det fjerde at fremtidssikre velfærdssamfundet.**
Heri ligger dels at tildele årligt omkring 6 mia. kr eller over en 4 årig periode i alt 25 mia.kr. (ekskl. effektiviseringer) til et løft af offentlig velfærdsservice (i alt 12,6 mia. kr) samt på en række andre politiske initiativer (i alt 12,3 mia. kr) over en 4 årig periode.

Ifølge "Fair Løsning 2020" skal de offentlige finanser hermed netto forbedres med 47 mia. kr. årligt frem til 2020. Men da S + SF også over en 4 årig periode vil bruge flere midler på velfærd samt erhvervs -, miljø - og trafikpolitik, i alt 25 mia. kr. skal de offentlige finanser således brutto tilføres 47 + 25 mia. kr dvs. i alt 72 mia. kr.

Den direkte budgetforbedring på 72 mia. kr skal ifølge "Fair Løsning 2020" opnås gennem 3 sæt virkemidler:

- 5) Skatteforhøjelser skal bidrage med godt 34 mia. kr brutto
- 6) Udgiftsbesparelser skal bidrage med 10 mia. kr
- 7) Og Arbejdsmarkedspolitiske tiltag skal bidrag med godt 27 mia. kr
- 8) Dette er dog ikke et dækkende billede af de samlede budgetforbedringer/besparelse i de offentlige udgifter ifølge "Fair Løsning 2020". For herudover har S + SF som anført accepteret fra "Reformpakken 2020", at realvæksten i de offentlige udgifter skal dæmpes fra de hidtidige 1,7 % årligt til 0,75 % i 2014 og 2015 og 0,9 % 2016 – 2020. I gennemsnit er der tale om en halvering til årligt 0,8 % realt, hvilket reelt svarer til en yderligere (indirekte) besparelse på 96 mia. kr.

Der er en række styrker i "Fair Løsning 2020", som gør at den i forhold til regeringens plan er et bedre udgangspunkt for at imødegå krise og de økonomiske udfordringer. Eller om man vil "det mindst ringe" bud, for planen har også visse svagheder.

”Styrken” i planen er generelt:

1. Jobskabelsen:

I modsætning til ”Reformpakken 2020” læner regeringens plan sig ikke tilbage og forventer, at beskæftigelsen vokser af sig selv. Tværtimod indeholder ”Fair Løsning 2020” en række initiativer og tiltag der positivt vil bidrage til at skabe flere arbejdspladser gennem fremrykning af virksomheds - og offentlige investeringer og flere midler til offentligt forbrug og velfærd. Herigennem må vurderes at blive skabt omkring 50.000 flere arbejdspladser indenfor en 4 årig periode.

2. Fordelingsvirkningerne:

I forhold til den meget ulige fordeling af skattelempelserne i VKO s ”Skattereform” fra 2009 og den hermed mere ulige fordeling af skattebyrden må ”Fair Løsning” vurderes at skabe mere social retfærdig fordeling af skattebyrde og lettelser gennem bl.a.

- indførelse af millionærskat
- forhøjelse af beskæftigelsesfradrag og pensionstillæg
- Skærpelse af visse former for erhvervsbeskatning

Der er dog et betydeligt MEN: Skattereformens lettelser til højindkomster op til 1. mio. omgøres ikke.

3. Velfærd

Også på velfærdsområdet fremstår ”Fair Løsning” 2020 stærkere end ”Reformpakken 2020”, som gennem besparelser, nulvækst og smalvækst udhuler det økonomiske grundlag for velfærden og forringer servicen.

Heroverfor bidrager ”Fair Løsning” til relativt bedre opretholdelse og udvikling af velfærden,

- gennem tilførelse af 12,5 mia. kr. over 4 år til regioner og kommuner til at opretholdelse af velfærden
- og gennem tilførsel af 7,5 mia. kr til kommuner og regioner over 4 år til nye tilbud og forbedring af kvalitet i bestående, navnlig uddannelse og sundhed

Der er dog kun tale om, at ”Fair Løsning 2020” giver mulighed for en realvækst på 1,4 % frem til 2015/16, hvilket i forhold til det hidtidige behov for en realvækst på årligt 1,7 % i offentligt forbrug pga. stigende antal ældre og stigende særlige behov næppe vil være tilstrækkeligt.

4. Vækst:

Det kan skønnes, at væksten de første år vil vokse omkring 1 %. Væksten vil ifølge "Fair Løsning 2020" i 2012 øges med i alt 0,85 % i realvækst gennem fremrykning af åbning af et investeringsvindue (+0,25 %), offentlige investeringer (+0,6 %) og en vækstreform. Hertil kommer effekten af forøgelse af det offentlige forbrug, der af underregnede skønnes til en stigning i realvæksten med årligt +0,4 % frem til 2015.

Men i og med, at der både ved øgede offentlige investeringer og investeringsvindue er tale om fremrykning, vil dette i de følgende år angiveligt modsvares af tilsvarende lavere offentlige og private investeringer. Det må derfor formodes, at "Fair Løsning 2020" de følgende år vil medføre en mere begrænset vækststigning på 0,5 %.

5. Klima.

Endelig fremstår "Fair Løsning 2020" også relativt stærkere end "Reformpakken 2020" på klima- og miljøområdet. Med øgede afgifter på energi og forurening og øget fokus på grønne vækstområder og kollektiv transport øges indsatsen også mere end "Blå plan"

I kraft af disse styrker er "Fair Løsning 2020" et bedre bud på løsning af krisen og de økonomiske udfordringer end "Reformpakken 2020 med hensyn til beskæftigelse, velfærd og fordeling.

6.3. Den "mindst ringe plan" pga. usikker beskæftigelseseffekt.

Eller måske er "det mindst ringe bud" en passende formulering. For planen synes også at have svagheder, navnlig vedr. finansieringen.

For det første, fordi der er usikkerhed omkring indtægterne fra dele af skatteforslagene. Her vil S + SF øge skatterne varigt med brutto 25 mia. kr. Men da man også gennemfører skattelempelser - bl.a. gennem højere beskæftigelsesfradrag – er den varige skatteforhøjelse netto omkring 18 mia. kr. Herudover har S + SF accepteret en række midlertidige skatteforhøjelser fra VK's "Reformpakken 2020" på i alt godt 9 mia. kr. Inklusive disse udskydelser af topskattelettelser mm er der brutto tale om en forøgelse af beskatningen med 34 mia. kr. Men igen fraregnet skattelempelser netto tale om en forøgelse på godt 25 mia. kr.

For nogle af disse skatteforhøjelsers vedkommende kan dog rejses tvivl om, hvorvidt overslagene over forventet provenu heraf holder. Det gælder først og fremmest et forslag om en aktieomsætningsafgift samt tildes forslag om udvidelse af loft for fradrag ved indbetalinger på

pensionsordninger plus i mindre omfang visse afgiftsforhøjelser, fx af tobaksafgift. Samlet kan det vurderes, at der samlet på de tre poster kan være tale om mindreindtægter på omkring – 5 mia. kr i forhold til det af S + SF skønnede.

For det andet er der risiko for, at planen ikke i fuldt omfang opnår den forudsatte beskæftigelseseffekt. Planen hviler med hensyn til forbedring af de offentlige finanser i høj grad på en forbedring af beskæftigelsen, som af ”Fair Løsning 2020” selv angives at skulle øges med 104.000 personer frem til 202. Herudover opererer ”Fair Løsning 2020” med en yderligere beskæftigelsesstigning på +46.000 fra den økonomiske udvikling, ligesom det forudsættes i regeringens plan.

Et problem er imidlertid her, at ”Fair Løsning 2020” - i modsætning til regeringens plan - nok må anerkendes for selv at udvide jobskabelsen i mærkbart omfang, idet der igennem investeringsvindue, fremrykning af offentlige investeringer og flere midler til velfærd må vurderes at blive skabt op til 50.000 flere arbejdspladser i de første 4 år. Men samtidig udvides arbejdsudbuddet - som tidligere anført - gennem de i ”Fair Løsning 2020” gennem trepartsaftale, øget og hurtigere uddannelse og en række andre initiativer med langt mere, nemlig med i alt 104.000 personer. Der er således en manko på = 55.000 personer.

Herved risikerer der i ”Fair Løsning 2020” altså at komme til at mangle en forudsat forøgelse af beskæftigelsen på $105.000 - 50.000 = 55.000$ personer, hvilket svarer til et manglende provenu på op mod 15 mia. kr. I forvejen har vi vurderet, at der også er risiko for et mindreprovenu på omkring 5 mia. kr. på visse afgiftsforhøjelser, jf. foranstående afsnit. Samlet kan der således være risiko for, at ”Fair Løsning 2020” i sig selv underopfylder målet for forbedring af de offentlige finanser i 2020 med 15 til 20 mia. kr.

Hertil kommer, at S + SF som fremgået herudover også regner med en beskæftigelsesforøgelse på 46.000 personer fra regeringens plan. Udebliver disse indtægter også, vokser underskuddet med omkring 10 mia. kr.

DEL III:

FORSLAG TIL

STYRKELSE OG

SUPPLERING AF

”FAIR LØSNING 2020”

7.1. Supplering af jobskabelse.

”Fair Løsning 2020” må som anført på den ene side anerkendes for at indeholde en række initiativer til positivt at skabe flere job. Alt i alt omkring 50.000 flere arbejdspladser.

På den anden side synes denne jobskabelse utilstrækkelig til at matche den forøgelse af arbejdsudbuddet med 104.000 personer, som planens egne tiltag og initiativer indebærer.

Der vil således i forhold til planens egne beskæftigelsesmål og i forhold til forventet stigning i arbejdsløsheden være behov for yderligere jobskabelse på op til 25.000 arbejdspladser herudover, som kan tilvejebringes gennem offentlige investeringer og velfærdsforbedringer for samlet omkring 15 mia. kr, jf. nedenstående tabeller.

Tabeller: Forslag til øget jobskabelse udover det i ”Fair Løsning” indeholdte.⁷⁵

Offentlige investeringer, 4 årig	
	Mia. kr
1. OFFENTLIGE BYGNINGER : Øge kommunal anlægsramme til udbygning og vedligeholdelse af skoler, ældreboliger, daginstitutioner og sygehuse	1 - 2
2. INFRASTRUKTUR OG TRAFIK: Genopretning af kloakker, fremskyndelse af jernbanerenovering og opgradering, forbedring af busdrift, cykelstier	1 - 2
3. ENERGI OG MILJØ: Energirenovering af offentlige bygninger, støtte til tilsvarende i private huse og lejligheder, investeringer i og støtte til alt. Energi, tilskud til energieffektivisering	2 - 3
4. ALMENE BOLIGER: Renovering + byggeri af nye boliger	1
I ALT	5 - 8

160

⁷⁵⁾ Kilde: Egen vurdering.

Offentlig beskæftigelse, 4 årig periode

	Mia. kr
1. UDDANNELSE: Opkvalificering af arbejdsløse, praktikpladsgaranti unge, efteruddannelse lavt uddannede, flere ressourcer til folkeskolen:	2 - 3
2. ÆLDREPLEJE: Færre skiftende hjemmehjælpere, forbedring af kommunernes hjemmehjælp, bedre normering plejehjem	2 - 3
3. DAGINSTITUTIONER: Øgede åbningstider, bedre normering, støtte til svage, gode måltider	1 - 2
4. SUNDHEDSSEKTOR: Tilbagerulning af besparelser offentlige sygehuse,	1 - 2
I ALT	6 - 10 158

7.2. Supplerende finansiering.

Ligeledes vil der for at finansiere øget jobskabelsesindsats og fastholde reduktion af statsunderskuddet være behov for supplerende finansiering i forhold til ”Fair Løsning 2020”.

Dette kan for det første ske ved, at de af VKO i skattereformen givne skattelettelser for de højere indkomsters vedkommende rulles tilbage, ikke blot for millionærernes, men også for halvmillionærernes vedkommende.⁷⁶

Endvidere bør der ske en omfattende reduktion i og sanering af de 24 mia. kr. store erhvervstilskud og støtte.

Og endelig kan energi-, klima- og miljøafgifter yderligere øges. Herigennem kan på kort sigt provenuet af ”Fair Løsning 2020” øges med 20 mia. kr.

Herudover bør der på længere sigt gennemføres en reform af boligbeskatningen med henblik på at øge provenuet, forebygge fremtidige boligbobler og for at tilvejebringe en mere rimelig fordeling. Enten bør ejendomsværdiskatten genetableres eller erstattes med en kapitalvindingsskat på

76) Jf. Madsen, Per Kongshøj og Andersen, Lars: Det økonomiske Råds kommentarer til DØR s forårsrapport, s. 4- Enhedslisten har stillet forslag herom.

ejerboliger. Det bør dog først gennemføres, når boligkrisen er overstået og samtidig bør det herefter ske over en længere årrække, fx 8 år.

Samtidig bør aftrapningen af rentefradraget videreføres, begyndende med meget store rentefradrag.

Også dette bør i forhold til ”Fair Løsning 2020”.

Tabel: Forslag til forbedring af offentlige skatteindtægter⁷⁷.

skatteforslag

Skatteændring	Provenu – mia. kr
1. Indførelse af 4 – 5 pct. mellemskat for indkomster over 500.000 kr samt skærpelse af loft over fradrag for pensionsindbetalinger	+ 5
2. Sanering af erhvervsstøtte og erhvervsskattefritagelser	+ 10
3. Øgede afgifter (transport, miljø, energi)	+5
4. Rentefradrag reduceres fra 25 til 15 pct. for store indkomster og til 21 pct. for normalindkomster (gradvist) - endelig fuld effekt:	+4
5. Ejendomsværdiskat tilbageføres (gradvist) til før skattestoppet – endelig fuld effekt:	+5
6. Gradvis omlægning af pensionsbeskatning fra ved udbetaling til ved indbetaling	?
I ALT ØGET PROVENU – kort sigt(1+2+3)	20
I alt øget provenu – langt sigt (inkl. 4+5):	29

114

7. 3. Sådan skaffer vi yderligere arbejdskraft – uden reaktionære reformer.

Og både den offentlige og den private sektor kan den dag konjunkturerne vender og lavvæksten afløses af mere normal vækst trække på en række kilder til øget arbejdskraftforsyning – uden nulvækst i den offentlige sektor, afskaffelse af efterlønnen og indgreb overfor dagpenge, fleksjob og førtidspension og lignende reaktionære tiltag.

Der kan i stedet – til brug når krisen er ovre og konjunkturerne for alvor er vendt engang efter 2015 – gennemføre en række ”frivillige tiltag” til at øget arbejdstiden, jf. nedenstående tabel:

⁷⁷) Kilde: Egen beregning

Tabel: Tiltag til at øget arbejdstiden/arbejdsudbuddet ad frivillig vej⁷⁸.

Indsatsområde	Effekt i fuldtidspersoner
1. Mere fleksible tilbagetræknings-ordninger, bedre fastholdelse	35.000
2. Højere arbejdstid for deltidsansatte	35.000
3. Reduceret udstødning og sygdom gennem <u>genoptræning og behandling og bedre arbejdsmiljø</u>	10.000
4. Styrket integration og beskæftigelsesfrekvens for indvandrere gennem uddannelse, offentlig kvoteordning mm.	10.000
5. Øget tilgang af arbejdskraft udefra	20.000
IALT	110.000

78) Jf. Lund; Henrik Herløv: Kvalitetssikring af oppositionens økonomiske politik.